

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи студентів
усіх форм навчання
напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Протокол № 13 від 14.04.2016 р.

Банківська система. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» / Укл.: Жарій Я.В., Тарасенко О.О. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. – 63 с.

Укладачі: Жарій Ядвіга Вікентіївна, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат технічних наук
Тарасенко Олена Олександрівна, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Відповідальний за випуск: Панченко Олена Іванівна, доцент, кандидат економічних наук, кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Рецензент: Ільчук В.П., професор, доктор економічних наук, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Чернігівського національного технологічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1 Тематика лекційних занять.....	5
1.2 Зміст і тематика практичних занять.....	8
1.3 Зміст та обсяг самостійної роботи.....	10
2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
Тема 1. Сутність, функції та роль банківської системи в економіці держави.....	11
Тема 2. Статус та основні напрями діяльності центральних банків.....	15
Тема 3. Функції та основні види операцій комерційних банків.....	19
Тема 4. Формування банківської системи України	24
Тема 5. Діяльність Національного банку України.....	29
Тема 6. Діяльність комерційних банків в Україні.....	33
Тема 7. Банківська система Сполучених Штатів Америки.....	37
Тема 8. Банківська система Англії.....	40
Тема 9. Банківська система Німеччини.....	45
Тема 10. Банківська система Росії.....	49
Тема 11. Банківська система Франції.....	53
Тема 12. Банківська система Японії.....	58
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	61

ВСТУП

Банківська система як складова фінансової системи країни відіграє значну роль у функціонуванні грошового ринку, обслуговуванні економічних відносин суб'єктів господарювання і фінансовому забезпеченні їх виробничої діяльності, а через це – у розвитку економіки в цілому. Банки – це особливі установи, які акумулюють грошові кошти і накопичення, перерозподіляють їх шляхом кредитування, здійснюють розрахункове обслуговування, операції з цінними паперами та іноземною валютою, випускають гроші в обіг тощо.

Дисципліна «Банківська система» є нормативною і належить до циклу професійної підготовки навчального плану. Програма розроблена для підготовки студентів у галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит».

Вивчення дисципліни сприяє формуванню наукового рівня економічного мислення і розумінню майбутніми фахівцями необхідності оволодіння знаннями щодо сутності, складових, принципів побудови, механізму та особливостей функціонування банківської системи в ринкових умовах.

Мета даних методичних вказівок – надати студентам допомогу в кращому засвоєнні курсу «Банківська система», поглибленні теоретичних знань, набутих під час прослуховування лекцій, формуванні необхідних практичних навичок з підготовки та обґрунтування рішень, пов'язаних з функціонуванням банківських систем в ринкових умовах, а також у зв'язку зі здійсненням державної політики у сфері регулювання банківської діяльності.

Для полегшення роботи студентів в методичні вказівки включено: навчальну програму курсу; тематику та обсяг аудиторних занять і самостійної роботи; плани практичних і семінарських занять з переліком рекомендованої літератури; предметні задачі та контрольні тести.

Методичні вказівки призначені для застосування в навчальному процесі студентами денної форми навчання під час аудиторних занять і самостійної роботи та студентами заочної форми навчання для самостійного вивчення курсу.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Тематика лекційних занять

1.1.1 Сутність, функції та роль банківської системи в економіці держави

Вступ. Предмет, завдання і зміст курсу. Методологічні особливості його викладання, зв'язок з іншими дисциплінами.

Основні поняття курсу та їх взаємозв'язок. Сутність банківської системи та об'єктивні економічні умови її формування. Роль та місце банківської системи в економіці держави.

Принципи побудови банківської системи. Загальна характеристика структурних елементів банківської системи.

Функції та механізм функціонування банківської системи. Призначення емісійних та неемісійних банків.

Історичні аспекти виникнення та розвитку банківських систем. Еволюція та трансформація банківських систем на різних етапах розвитку суспільства.

Взаємозв'язок банківської системи з іншими фінансовими підсистемами та ринками. Вплив банківських систем на темпи і пропорції економічного розвитку.

1.1.2 Статус та основні напрями діяльності центральних банків

Сутність центрального банку та його роль в економіці. Статус та призначення центральних банків.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Принцип незалежності центральних банків. Особливості функціонування центральних банків та їх взаємовідносин з виконавчою владою.

Основні напрями діяльності та функції центральних банків. Центральний банк як емісійний центр держави. Виконання центральним банком функцій «банку банків» та «фінансового агента уряду».

Функції банківського регулювання та нагляду, реалізації грошово-кредитної політики, валютного регулювання і контролю.

Центральний банк як інформаційно-статистичний та аналітичний центр банківської системи.

Операції центральних банків та їх загальна характеристика.

1.1.3 Функції та основні види операцій комерційних банків

Комерційні банки як ключова складова банківської системи.

Сутність та призначення комерційних банків у сучасному економічному просторі. Основи організації та специфіка діяльності банківських установ.

Принципи та цілі діяльності комерційних банків. Функції комерційних банків в ринковій економіці.

Ознаки класифікації комерційних банків. Універсальні та спеціалізовані банківські установи.

Основні напрями діяльності та види операцій комерційних банків. Загальна характеристика банківських операцій та послуг.

Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних банківських системах. Взаємовідносини комерційних банків з центральним банком як регулятором.

1.1.4 Формування банківської системи України

Історичні передумови виникнення та еволюція розвитку банківської системи України. Специфічні риси банківської системи на момент її створення в незалежній Україні. Цілі та необхідність формування банківської системи.

Організаційна структура та характеристика дворівневої банківської системи України. Принципи взаємодії складових елементів першого і другого рівнів банківської системи.

Функції банківської системи України та правові основи її функціонування.

Сучасний стан і тенденції розвитку банківської системи України. Необхідність реформування її структури, системи економічних взаємозв'язків та умов регулювання.

1.1.5 Діяльність Національного банку України

Статус НБУ та його роль в банківській системі України. Завдання та функції Національного банку України.

Організаційно-правові основи діяльності НБУ. Регіональна та функціональна структура НБУ. Органи управління НБУ.

Фінансові основи діяльності НБУ. Характеристика балансу НБУ. Доходи і витрати НБУ. Організація бюджетного процесу та кошторисної діяльності. Внутрішній контроль і аудит в системі НБУ.

Основні напрями діяльності та операції НБУ. Емісія грошей та регулювання грошового обігу. Організація платіжної системи та міжбанківських розрахунків. Регулювання платіжно-розрахункових відносин. Операції з рефінансування комерційних банків. Операції НБУ як фінансового агента уряду.

Грошово-кредитна політика НБУ та інструменти її реалізації. Валютна політика та валютне регулювання і контроль.

Регулювання діяльності банків. Державна реєстрація банків. Ліцензування банківської діяльності. Регулювання діяльності банків за допомогою економічних нормативів. Впровадження рекомендацій Базельського комітету (Базель II) в Україні.

Методичне забезпечення організації розрахунків, ведення бухгалтерського обліку, фінансового моніторингу та аудиту, складання звітності.

Банківський нагляд. Принципи та методи нагляду за діяльністю банків. Дистанційний нагляд за діяльністю банків України. Інспектування банків з

використанням рейтингової системи CAMELS. Стабільність банківської системи України та механізм її забезпечення.

1.1.6 Діяльність комерційних банків в Україні

Сутність комерційного банку та його роль в економіці України.

Створення та організація діяльності комерційного банку.

Сутність, принципи діяльності та функції комерційних банків. Види комерційних банків в Україні.

Особливості реєстрації та ліцензування банківської діяльності в Україні. Організаційна та функціональна структура комерційного банку.

Види та загальна характеристика операцій вітчизняних банків. Пасивні операції комерційних банків. Активні банківські операції. Комісійно-посередницькі операції та послуги комерційних банків.

Нормативні вимоги до здійснення банківських операцій в Україні. Нормативи капіталу. Нормативи ліквідності. Нормативи кредитного ризику. Нормативи інвестування. Нормативи валютного ризику.

Стан, проблеми та шляхи розвитку комерційних банків в Україні.

1.1.7 Банківська система Сполучених Штатів Америки

Історичні передумови виникнення та розвитку банківської системи США.

Федеральна резервна система США (ФРС). Правові основи створення та організаційна структура.

Основні функції та напрями діяльності ФРС. ФРС – фінансовий агент держави та банкір уряду. Емісія грошей та обробка чеків. Послуги щодо здійснення електронних платежів. Операції на відкритому ринку. Операції з іноземною валютою. Монетарна політика ФРС.

Особливості діяльності комерційних банків США. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

1.1.8 Банківська система Англії

Становлення та еволюція розвитку банківської системи Англії.

Створення Банку Англії та трансформаційні процеси в його організаційній структурі. Цілі діяльності та функції Банку Англії. Емісійна функція Банку Англії. Банк Англії – банкір уряду та банк банків. Управління державним боргом. Резервна політика Банку Англії. Регулювання діяльності банків та банківський нагляд.

Діяльність комерційних банків Англії. Основні види комерційних банків, їх функції та операції. Співпраця комерційних банків зі спеціалізованими фінансово-кредитними установами.

1.1.9 Банківська система Німеччини

Історія створення та розвитку банківської системи Німеччини.

Німецький федеральний банк. Особливості заснування та функціонування. Організаційна структура та характерні риси органів управління Федерального

банку. Функції Федерального банку як члена Європейської системи центральних банків. Незалежність Федерального банку від уряду.

Розподіл функцій між центральним банком та Відомством з нагляду за кредитною справою. Особливості діяльності комерційних банків Німеччини. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

1.1.10 Банківська система Росії

Історичний розвиток та етапи реформування банківської системи Росії.

Центральний банк Росії. Правові основи створення та організаційна структура Банку Росії.

Завдання та функції Банку Росії. Регулювання банківської діяльності та банківський нагляд. Грошово-кредитна політика Росії. Поточна діяльність та операції Банку Росії. Характерні риси діяльності комерційних банків Росії. Основні види комерційних банків, їх функції та операції. Особливості розвитку комерційних банків в пострадянський період.

1.1.11 Банківська система Франції

Історичні аспекти розвитку банківської системи Франції.

Заснування Банку Франції та особливості його функціонування на перших етапах діяльності. Організаційна структура Банку Франції.

Функції Банку Франції як члена Європейської системи центральних банків. Взаємовідносини Банку Франції з усіма гілками влади країни. Специфічні функції Банку Франції.

Діяльність комерційних банків Франції. Основні види комерційних банків, їх функції та операції. Характерні риси регулювання банківської діяльності.

1.1.12 Банківська система Японії

Історичні передумови формування та розвитку банківської системи Японії. Центральний банк Японії, правові основи створення та організаційна структура. Повноваження Політичного комітету банку.

Напрями діяльності та функції Банку Японії. Особливості проведення грошово-кредитної політики Японії та регулювання діяльності банків. Взаємодія Банку Японії з Міністерством фінансів та Федерацією економічних організацій.

Характерні риси діяльності комерційних банків Японії. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Особливості регулювання та контролю банківської діяльності в Японії.

1.2 Зміст і тематика практичних занять

Практичні заняття є сполучною ланкою між лекційними заняттями та самостійною роботою і мають на меті поглиблене засвоєння теоретичних понять і термінів з дисципліни та набуття практичних навиків з аналізу банківської діяльності та банківського нагляду.

В процесі практичних занять з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-

термінологічного апарату та основних положень предмету, вміння розкривати конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання курсу, розв'язувати конкретні виробничі ситуації.

Як форма аудиторної роботи практичні заняття передбачають:

- розгляд та обговорення теоретичного матеріалу за переліком контрольних питань по відповідних темах лекційних занять;
- розгляд і обговорення теоретичного матеріалу за переліком питань для самостійного опрацювання (на базі нормативно-законодавчих актів, періодичних видань та літературних джерел, рекомендованих для вивчення дисципліни);
- проведення семінарів з публічними виступами та доповідями по рефератах, підготовлених студентами самостійно за рекомендованою тематикою;
- розв'язання тестів відповідно до тематики практичного завдання;
- розв'язання предметних задач (обчислювального характеру тощо);
- проведення ділових ігор та обговорення виробничих ситуацій з питань банківської діяльності;
- виконання контрольних робіт за індивідуальним завданням;
- перевірку практичних завдань, виконаних студентами під час індивідуальної роботи;
- проведення консультацій з дисципліни.

На практичних заняттях студент повинен засвоїти:

- основні положення законодавчої і нормативної бази з питань функціонування банківської системи та діяльності центральних і комерційних банків;
- понятійно-термінологічний апарат з питань організації банківських систем та економічних відносин між банківськими установами різних рівнів;
- сутність, роль в економіці, складові та принципи побудови банківської системи країни;
- інструменти державного регулювання банківської діяльності та основи взаємодії на фінансових ринках центральних і комерційних банків;
- сучасні тенденції та закономірності розвитку банківських систем України і провідних країн світу.

Студент повинен виявити вміння:

- вільно володіти понятійно-термінологічним апаратом з питань організації та функціонування банківської системи;
- аналізувати стан вітчизняної банківської системи з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економіки та впливу зовнішніх факторів;
- аналізувати стан та тенденції розвитку банківських систем провідних країн світу;
- виявляти характерні риси й особливості в діяльності банківських систем;
- аналізувати ефективність системи банківського регулювання і нагляд та її вплив на діяльність банків та економіку країни;
- виявляти проблеми та особливості державного регулювання банківських сфер;

- розуміти взаємозв'язок діяльності банків з небанківською сферою;
- передбачати кризові явища в діяльності банківської системи із запропонованими перспективними напрямків її розвитку.

Тематичний план практичних занять наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 - Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, функції та роль банківської системи в економіці держави 1.1 Функції та механізм функціонування банківської системи 1.2 Еволюція та трансформація банківських систем на різних етапах розвитку суспільства	1 1
2	Статус та основні напрями діяльності центральних банків 2.1 Основні напрями діяльності та функції центральних банків 2.2 Операції центральних банків та їх загальна характеристика	1 1
3	Функції та основні види операцій комерційних банків	1
4	Формування банківської системи України 4.1 Організаційна структура та характеристика банківської системи України 4.2 Функції банківської системи України	1 1
5	Діяльність Національного банку України 5.1 Завдання, функції та організаційні основи діяльності НБУ 5.2 Основні напрями діяльності та операції НБУ	1 1
6	Діяльність комерційних банків в Україні	1
7	Банківська система Сполучених Штатів Америки	1
8	Банківська система Англії	1
9	Банківська система Німеччини	1
10	Банківська система Росії	1
11	Банківська система Франції	1
12	Банківська система Японії	1
	ВСЬОГО	16

1.3 Зміст та обсяг самостійної роботи

Для поглибленого засвоєння предмету студентам необхідно стежити за поточною інформацією з питань банківської діяльності, набувати навиків обробки статистичних даних та їх аналітичного осмислення, а також вміти робити узагальнюючі висновки на основі отриманих теоретичних знань. Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням матеріалів періодичних видань, наукових праць, монографій та інших інформаційних джерел.

Самостійна робота передбачає:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- ознайомлення з нормативно-правовими документами стосовно діяльності банківської системи України;
- опрацювання навчально-методичної літератури та періодичних видань;
- виконання практичних завдань;
- підготовку до модульних контрольних робіт (денна форма);
- виконання розрахунково-графічної роботи (денна форма) та курсової роботи (заочна форма).

Вимоги до змісту та оформлення розрахунково-графічної та курсової робіт

наведені у відповідних методичних вказівках.

Добірка необхідної для самостійної роботи літератури проводиться за відповідними каталогами публічних бібліотек та бібліотеки ЧНТУ (електронної тощо). Рекомендується звертатись до статистичних видань НБУ та інших офіційних періодичних видань з питань функціонування банківської системи.

2 ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ ТА РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Питання для контролю

1. Сутність банківської системи та об'єктивні економічні умови її формування.
2. Роль та місце банківської системи в економіці держави.
3. Принципи побудови банківської системи.
4. Загальна характеристика структурних елементів банківської системи.
5. Функції банківської системи.
6. Механізм функціонування банківської системи.
7. Еволюція банківських систем на різних етапах розвитку суспільства.
8. Взаємозв'язок банківської системи з фінансовими підсистемами та ринками.
9. Вплив банківських систем на темпи і пропорції економічного розвитку.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Банківські системи розвинутих країн світу на сучасному етапі.
2. Банківські холдинги та їх діяльність на фінансових ринках.
3. Вплив фінансових криз на діяльність банківських систем.
4. Банківська конкуренція в сучасних ринкових умовах.
5. Роль та участь банків у регулюванні пропозиції на грошовому ринку

Тестові завдання

1. Які підходи до визначення поняття «банківська система» найбільш відомі:
 - а) інституційний; б) ринковий;
 - в) особистий; г) інституційно-економічний.
2. Розгляд банківської системи як простої сукупності банків є характерним для:
 - а) системного підходу; б) інституційно-економічного підходу;
 - в) інституційного підходу.
3. Що є характерним для поняття «сучасна банківська система»:
 - а) багаторівнева ієрархічна структура;
 - б) слабкий вплив зовнішнього середовища;
 - в) динамічність поведінки системи; г) відсутність складних взаємозв'язків.
4. Сучасна банківська система:
 - а) не впливає на об'єктивні процеси функціонування економіки;
 - б) обслуговує інтереси виробників;
 - в) опосередковує зв'язки між торгівлею і населенням;
 - г) не опосередковує зв'язки між сільським господарством та населенням;

- д) є планетарним явищем, що володіє значною фінансовою потужністю.
5. За ступенем регламентації банківські системи можна умовно поділити на:
- а) централізовані; б) дворівневі; в) універсальні; г) сегментовані.
6. За принципом побудови виділяють такі типи банківських систем:
- а) ринкові; б) дворівневі; в) трирівневі; г) сегментовані; д) однорівневі.
7. Залежно від системи економічних відносин у країні виділяють наступні типи банківських систем:
- а) ринкові; б) універсальні; в) дворівневі; г) розподільчі централізовані; д) система перехідного періоду.
8. Децентралізована схема управління та невідповідальність держави за зобов'язаннями банків характерні для:
- а) розподільчої централізованої банківської системи;
 - б) ринкової банківської системи;
 - в) банківської системи перехідного періоду.
9. Банківська система:
- а) має можливість збільшувати обсяг грошей в обігу;
 - б) немає можливості впливати на обсяг грошей в обігу;
 - в) завжди виступає основним джерелом фінансування державного дефіциту;
 - г) функціонує виключно з метою підтримання економічної стабільності в країні та забезпечення найбільш можливого розвитку національного господарства;
 - д) немає правильної відповіді.
10. У яких з наведених країн центральні банки є незалежними від політики уряду:
- а) Франція; б) США;
 - в) Великобританія; г) Японія; д) Німеччина.
11. До функцій банківської системи належать:
- а) регулятивна; б) емісійна; в) трансформаційна;
 - г) наглядова; д) стабілізаційна.
12. З яких основних блоків складається механізм функціонування сучасної банківської системи:
- а) фундаментальний блок; б) стабілізаційний блок;
 - в) емісійний блок; г) організаційний блок; д) регулятивний блок
13. З яким блоком механізму функціонування сучасної банківської системи пов'язане створення законодавчо-нормативної бази та дієвої системи контролю і нагляду за діяльністю банків:
- а) з фундаментальним; б) з організаційним; в) з регулятивним
14. Коли в країні формуються правила банківської діяльності, обумовлюється сутність банківської установи, визначаються функції та структура банківської системи (БС) – це пов'язане зі створенням:
- а) фундаментального блоку механізму функціонування БС;
 - б) організаційного блоку механізму функціонування БС;
 - в) регулятивного блоку механізму функціонування БС.

15. До загальних рис банківської системи можна віднести:
- а) наявність загальносистемної інфраструктури;
 - б) динамічність системи; в) централізоване регулювання діяльності;
 - г) саморегуляція системи; д) закритість системи.
16. До специфічних рис банківської системи можна віднести:
- а) закритість системи; б) дворівнева структура;
 - в) централізоване регулювання діяльності;
 - г) наявність загальносистемної інфраструктури; д) саморегуляція системи.
17. Можливість банківської системи постійно розвиватися, адаптуючись до зміни економічної кон'юнктури, є характерним для такої ознаки банківської системи:
- а) саморегуляція системи; б) наявність загальносистемної інфраструктури;
 - в) дворівнева структура;
 - г) централізоване регулювання діяльності кожного банку;
 - д) немає правильної відповіді.
18. Банківська система не взаємодіє:
- а) з бюджетною системою; б) з грошовою системою;
 - в) з виробничою сферою; г) з ринком цінних паперів;
 - д) немає правильної відповіді.
19. На банківську систему не впливає:
- а) розвиток економіки країни; б) стабільність національної валюти;
 - в) тип економічної політики в державі;
 - г) економічний рівень життя населення; д) немає правильної відповіді.
20. Здатність банківської системи відновлюватися в дуже короткі терміни внаслідок банкрутства одного з банків характеризується такою рисою:
- а) закритість; б) динамічність; в) саморегуляція; г) незалежність;
 - д) немає правильної відповіді.
21. Для сегментованої банківської системи притаманним є:
- а) універсалізація банківської діяльності;
 - б) законодавче обмеження певних сфер діяльності;
 - в) трирівневність банківської системи;
 - г) наявність величезних за фінансовою потужністю банківських установ;
 - д) немає правильної відповіді.
22. Які з наведених банківських операцій виконувались на першому етапі розвитку банківської системи (від античності до виникнення Венеціанського банку):
- а) зберігання грошей; б) інвестиційні операції;
 - в) надання позик; г) обмінні операції;
 - д) розрахункові операції.
23. Основними причинами відродження банківських установ після розпаду Римської імперії були:
- а) необхідність поповнення державної скарбниці;
 - б) стабілізація національної валюти;
 - в) стрімкий розвиток економічних відносин; г) всі відповіді правильні;

- д) немає правильної відповіді.
24. Який період охоплює другий етап і розвитку банківської системи:
 а) IV-VIII ст.; б) VIII-XI ст.; в) 1156-1694 рр.;
 г) 625-1067 рр.; д) II-VI ст.
25. Коли було створено перший (Венеціанський) банк:
 а) у 954-986 рр.; б) у 1012-1025 рр.; в) у 1067-1095 рр.; г) у 1156-1171 рр.
26. Жиробанк – це банк, який в обов'язковому порядку має займатися:
 а) зберіганням грошей; б) розрахунковими операціями;
 в) наданням кредитів; г) обмінними операціями.
27. Трапезит це:
 а) банківська установ в Стародавньому Римі;
 б) назва групи храмів в державах Стародавнього Сходу;
 в) вид банківського доручення;
 г) назва застави за кредитом в містах Італії в 12-14 ст.;
 д) немає правильної відповіді.
28. На якому етапі і в якій країні почали створюватись спеціалізовані банки:
 а) на другому, в Англії;
 б) на третьому, в Шотландії;
 в) на третьому, в Англії;
 г) на четвертому, в Росії.
29. Особливими операціями спеціалізованих (комерційних) банків XVIII ст., що витісняли з обороту повноцінні гроші, були:
 а) депозитні операції; б) облік векселів;
 в) розрахункові операції; г) емісія банкнот.
30. Характерними рисами четвертого етапу розвитку банківської системи є:
 а) поява центральних банків;
 б) вихід банків на ринок цінних паперів;
 в) надання іпотечних кредитів населенню;
 г) впровадження системи контролю і регулювання діяльності банків;
 д) обслуговування економічних відносин суб'єктів господарювання.

Задачі та виробничі ситуації

1. Розрахувати грошовий агрегат МЗ, грошову базу і грошовий мультиплікатор:

Показник	Сума, млрд. грн.
Резерви комерційних банків	76
Агрегат М0	123
Готівка в касах банків	92
Кошти на поточних рахунках у банках	125
Строкові депозити в банках	257
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків	8

2. Сума зобов'язань банківської системи, що підлягають резервуванню, складає 321 млрд.грн. Норма обов'язкового резервування – 8%. Визначити суму нових грошей, що може бути створена банківською системою, якщо знизити норму обов'язкового резервування до 6%.

3. Банк надав кредит у розмірі 24000 грн. на 3 місяці під 24% річних. Визначити: а) плату за кредит при закінченні строку кредитування; б) плату за кредит, якщо було проведено пролонгацію строком на 1 місяць з підвищенням процентної ставки за кредит на 25% від діючої.
4. Банк щорічно нараховує складні відсотки на вклади за ставкою 18% річних. Визначити суму, що треба внести до банку, щоб через 3 роки отримати 5 тис. грн.
5. Вкладник збирається покласти в банк суму 4 тис.грн. з метою отримання через 2 роки 7 тис.грн. Яка процентна ставка може влаштувати вкладника при умові нарахування складних відсотків кожного півроку ?

Тема 2. СТАТУС ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

Питання для контролю

1. Сутність центрального банку та його роль в економіці.
2. Статус та призначення центральних банків.
3. Історичні аспекти організації центральних банків.
4. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків.
5. Основні напрями діяльності центральних банків.
6. Центральний банк як емісійний центр держави.
8. Виконання центральним банком функції «банку банків».
9. Виконання центральним банком функції «фінансового агента уряду».
10. Функції банківського регулювання та нагляду.
11. Функції реалізації ГКП, валютного регулювання і контролю.
12. Операції центральних банків та їх загальна характеристика.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Європейська система центральних банків на сучасному етапі.
2. Історія створення та функції Банку міжнародних розрахунків.
3. Дистанційний моніторинг діяльності комерційних банків.
4. Міжнародні розрахунки та роль банків в їх забезпеченні.

Тестові завдання

1. Кардинальні реформи банківської системи необхідні у випадках:
 - а) глибокої економічної кризи;
 - б) зміни державного устрою;
 - в) поглиблення дефіциту бюджету;
 - г) падіння ролі грошей.
2. Центральний банк – це:
 - а) банк, який здійснює емісію грошей;
 - б) юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії

здійснювати банківські операції;

в) орган державного грошово-кредитного регулювання економіки, наділений монопольним правом емісії банкнот і правом керувати грошово-кредитною системою країни;

г) вірна відповідь відсутня.

3. Що з наведеного не має відношення до причин створення центрального банку:

а) підтримання стабільності грошової одиниці в країні;

б) бажання мати державний орган для втручання в поточну діяльність комерційних банків;

в) необхідність мати державний орган для регулювання кількості грошей в обігу;

г) стимулювання інфляційних процесів в економіці.

4. До шляхів створення центральних банків відносяться:

а) еволюційний; б) випадковий;

в) закономірний; г) директивний.

5. Що з наведеного найбільш повно відбиває особливості правового статусу центрального банку:

а) отримання прибутку;

б) поєднання у собі окремих рис банківської установи та державного органу управління;

в) кредитування комерційних банків; г) здійснення емісії грошей.

6. До політичних факторів, які визначають рівень незалежності центрального банку відносяться:

а) визначення строків повноважень керівництва центрального банку;

б) встановлення умов фінансування дефіциту державного бюджету;

в) ступінь втручання уряду в поточну діяльність центрального банку;

г) процедура відкликання з посади керівників центрального банку;

д) можливість внесення змін до статуту центрального банку або закону.

7. До правових факторів, які визначають рівень незалежності центрального банку відносяться:

а) особиста незалежність членів органів управління;

б) ступінь втручання уряду в поточну діяльність центрального банку;

в) встановлення умов фінансування дефіциту державного бюджету;

г) можливість внесення змін до статуту центрального банку або закону;

д) визначення строків повноважень керівництва центрального банку.

8. Економічна незалежність центрального банку – це:

а) встановлення урядом умов фінансування дефіциту державного бюджету;

б) самостійність центрального банку у встановленні цільових орієнтирів грошової маси;

в) самостійність центрального банку у виборі інструментів грошово-кредитної політики.

9. За формою власності центральні банки можуть бути:

- а) державними; б) акціонерними;
 - в) зі змішаною формою власності;
 - г) усі відповіді правильні.
10. У якій країні було вперше створено центральний банк:
- а) в Англії; б) у Швеції;
 - в) у США; г) у Німеччині.
11. У якому році вперше в історії був створений центральний банк?
- а) 1668р.; б) 1694р.; в) 1709р.; г) 1641р.
12. У багатьох країнах світу центральні банки підпорядковані:
- а) парламенту; б) президенту;
 - в) казначейству або міністерству фінансів.
13. У чому полягає головне завдання центрального банку:
- а) обслуговувати комерційні банки;
 - б) контролювати, чи дотримуються комерційні банки вимог чинного законодавства;
 - в) забезпечувати сталість національних грошей;
 - г) забезпечувати фінансове обслуговування уряду.
14. Який центральний банк краще виконує своє головне завдання:
- а) який знаходиться у підпорядкуванні уряду;
 - б) який знаходиться у підпорядкуванні президента;
 - в) незалежний від органів виконавчої влади.
15. До основних функцій центральних банків відносяться:
- а) кредитування юридичних та фізичних осіб;
 - б) функція «банк уряду»; в) реалізація грошово-кредитної політики;
 - г) емісійна функція;
 - д) представництво держави у міжнародних організаціях;
 - е) функція «банк банків».
16. Що з наведеного не має відношення до діяльності центрального банку:
- а) розрахунково-касове обслуговування підприємств;
 - б) рефінансування комерційних банків;
 - в) емісія банкнот; г) кредитування населення;
 - д) обслуговування державного боргу.
17. Емісійна функція центрального банку передбачає:
- а) здійснення розрахункового обслуговування комерційних банків;
 - б) організацію грошового обігу в країні;
 - в) рефінансування комерційних банків;
 - г) емісію банкнот; д) реалізацію грошово-кредитної політики.
18. Функція центрального банку як банку банків пов'язана із:
- а) здійсненням розрахункового обслуговування комерційних банків;
 - б) обслуговуванням державного боргу;
 - в) рефінансуванням комерційних банків; г) емісією банкнот;
 - д) реалізацією грошово-кредитної політики.
19. На центральний банк, як банк уряду, покладені обов'язки:
- а) зі зберігання офіційних золотовалютних резервів;

- б) з обслуговування державного боргу;
 - в) зі здійснення емісії банкнот;
 - г) з організації грошового обігу в країні; д) з кредитування уряду.
20. Які цілі грошово-кредитної політики вам відомі:
- а) загальні; б) селективні; в) стратегічні; г) проміжні;
 - д) тактичні; е) оперативні.
21. На яких основних теоретичних моделях в сучасних умовах може базуватися реалізація стратегічних цілей грошово-кредитної політики:
- а) кейнсіанська модель; б) номіналістична теорія;
 - в) монетаристська модель; г) теорія інфляції.
22. До проміжних цілей грошово-кредитної політики відносяться:
- а) стримування інфляції;
 - б) зменшення рівня позичкового відсотка;
 - в) забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
 - г) пожвавлення ринкової кон'юнктури;
 - д) збільшення маси грошей в обігу.
23. До тактичних цілей грошово-кредитної політики не мають відношення:
- а) забезпечення зайнятості населення;
 - б) зменшення рівня позичкового відсотка;
 - в) збільшення маси грошей в обігу;
 - г) забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
 - д) регулювання валютного курсу.
24. Грошово-кредитну політику, яка спрямована на обмеження обсягу кредитних операцій, підвищення рівня процентних ставок і гальмування темпів зростання грошової маси в обороті, називають:
- а) дисконтною; б) експансійною;
 - в) рестрикційною; г) дефляційною.
25. Грошово-кредитна політика, яка супроводжується розширенням обсягів кредитних операцій, зниженням рівня процентних ставок і загальним зростанням грошової маси, є:
- а) інфляційною; б) експансійною;
 - в) емісійною; г) рестрикційною; д) обліковою.
26. До загальних інструментів грошово-кредитної політики центрального банку відносяться:
- а) облікова політика;
 - б) встановлення стель на кредитні ставки;
 - в) встановлення обмежень на обсяги кредитних операцій банків;
 - г) операції на відкритому ринку;
 - д) встановлення норми обов'язкового резервування для банків.
27. Селективні інструменти грошово-кредитної політики центрального банку:
- а) є інструментами опосередкованого впливу на грошовий ринок;
 - б) належать до економічних методів державного управління;
 - в) є інструментами прямого впливу на грошовий ринок;
 - г) належать до інструментів директивного характеру.

28. До інструментів грошово-кредитної політики центрального банку не мають відношення:

- а) введення валютних обмежень на зовнішньоекономічну діяльність;
- б) встановлення норми обов'язкового резервування для банків;
- в) купівля-продаж цінних паперів на відкритому ринку;
- г) залучення кредитів на міжнародному фінансовому ринку.

29. Які з операцій, що здійснюються центральним банком, відносяться до активних:

- а) рефінансування комерційних банків; б) купівля золота;
- в) продаж іноземної валюти; г) продаж ЦП на відкритому ринку;
- д) купівля іноземної валюти.

30. До пасивних операцій центрального банку відносяться:

- а) рефінансування комерційних банків;
- б) емісія та випуск в оборот готівки; в) кредитування уряду;
- г) продаж цінних паперів на відкритому ринку;
- д) продаж іноземної валюти.

Задачі та виробничі ситуації

1. Розрахувати суму обов'язкових резервів комерційних банків:

Показник	Сума зобов'язань, млрд. грн.	Норма резервування, %
Кошти до запитання у національній валюті	70	6,5
Кошти до запитання в іноземній валюті	46	6,5
Строкові депозити у національній валюті	223	3
Короткострокові депозити в іноземній валюті	92	3
Довгострокові депозити в іноземній валюті	44	3

2. Сума цін реалізованих товарів – 564 млрд. грн.; сума цін товарів, що продані в кредит – 86 млрд. грн.; сума платежів, за якими настав термін – 164 млрд. грн.; платежі, що будуть взаємно погашені – 72 млрд. грн. Середня кількість оборотів за рік – 8. Визначити кількість грошей, необхідних для обігу.

3. Підприємство отримало кредит в розмірі 200 тис.грн. під 28% річних терміном на 2 роки. Умовами договору передбачено, що відсотки по кредиту сплачуються щомісячно, а сума основного боргу погашається двома рівними частинами - через рік і наприкінці строку. Визначити, яким за розміром буде останній платіж позичальника, якщо всі умови договору ним виконуються.

4. Знайти найкращий для вкладника варіант депозитного вкладу за наступними умовами банків: а) процентна ставка 20% річних, нарахування складних відсотків відбувається щоквартально; б) процентна ставка 18% річних, нарахування складних відсотків відбувається щомісячно.

Тема 3. ФУНКЦІЇ ТА ОСНОВНІ ВИДИ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Питання для контролю

1. Сутність і призначення комерційних банків у сучасному економічному

просторі.

2. Основи організації та специфіка діяльності банківських установ.
3. Принципи та цілі діяльності комерційних банків.
4. Функції комерційних банків в ринковій економіці.
5. Ознаки класифікації та види комерційних банків.
6. Основні напрями діяльності та види операцій комерційних банків.
7. Загальна характеристика банківських операцій та послуг.
8. Взаємовідносини комерційних банків з центральним банком як регулятором.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Банки та їх роль у житті людини.
2. Кредитні операції комерційних банків та їх роль в економіці.
3. Діяльність комерційних банків на ринку платіжних карток.
4. Сучасний стан та перспективи розвитку міжнародних платіжних систем.
5. Міжбанківські кореспондентські відносини в сучасних умовах.

Тестові завдання

1. Угода між декількома банками для сумісного проведення великих фінансових операцій є:
 - а) банківським картелем;
 - б) банківським синдикатом;
 - в) банківським трестом;
 - г) банківським концерном;
 - д) немає правильної відповіді.
2. Найвищим органом управління акціонерним банком є:
 - а) правління банку;
 - б) голова правління банку;
 - в) спостережна рада;
 - г) загальні збори акціонерів;
 - д) немає правильної відповіді.
3. За характером операцій розрізняють такі комерційні банки:
 - а) муніципальні;
 - б) спеціалізовані;
 - в) консорціумні;
 - г) універсальні;
 - д) немає правильної відповіді.
4. До активних операцій комерційних банків відносять:
 - а) валютно-обмінні операції;
 - б) консультаційні операції;
 - в) залучення депозитів юридичних осіб;
 - г) випуск власних акцій;
 - д) немає правильної відповіді.
5. Характерними ознаками комерційного банку є:
 - а) створюються виключно у формі акціонерних товариств;
 - б) здійснюють діяльність з метою отримання прибутку та забезпечення соціального ефекту від функціонування;
 - в) обслуговують виключно населення та суб'єктів господарювання;
 - г) фінансова установа;
 - д) немає правильної відповіді.
6. Принцип економічної самостійності полягає в:
 - а) передачі банківських ризиків від діяльності третім особам;
 - б) розпорядженні виключно власним капіталом банку, а залученими ресурсами за згодою центрального банку;
 - в) визначенні тарифів та процентних ставок;

- г) вибору операцій діяльності; д) немає правильної відповіді.
7. Комерційні банки, що виконують грошові та інші операції і надають фінансові послуги за певними напрямками називають:
- а) муніципальними; б) універсальними;
 - в) функціональними; г) змішаними; д) немає правильної відповіді.
8. До принципів, що забезпечують економічні засади діяльності комерційних банків, відносять:
- а) принцип незалежності; б) принцип законності;
 - в) робота в межах реально залучених ресурсів;
 - г) регулювання діяльності банків тільки економічними методами;
 - д) немає правильної відповіді.
9. За формою власності розрізняють такі види комерційних банків:
- а) ощадні; б) універсальні; в) кооперативні; г) міжнародні;
 - д) немає правильної відповіді.
10. Випуск та розміщення облігацій комерційним банком є:
- а) активною операцією; б) пасивною операцією;
 - в) комісійно-посередницькою операцією.
11. Спеціалізований банк, основна діяльність якого полягає у проведенні депозитних операцій та кредитуванні населення це:
- а) інвестиційний; б) інноваційний; в) ощадний; г) кліринговий;
 - д) немає правильної відповіді.
12. Кредитно-фінансові установи, створені на пайових засадах товаровиробників для задоволення взаємних потреб у кредиті є:
- а) консорціумними банками; б) кооперативними банками;
 - в) муніципальними банками; г) універсальними банками;
 - д) немає правильної відповіді.
13. Комісійно-посередницькі операції комерційного банку це:
- а) операції, за допомогою яких банки формують грошові ресурси;
 - б) операції розміщення банківських ресурсів з метою отримання прибутку;
 - в) операції, що здійснюються за дорученням клієнтів за певну плату;
 - г) виключно всі операції, що проводяться комерційним банком з центральним банком; д) немає правильної відповіді.
14. У конкурентній боротьбі перевагами великих банків є:
- а) більш стійке фінансове положення за рахунок значних обсягів активів;
 - б) відносно менші витрати на операції ніж у малих банків;
 - в) більша довіра фізичних осіб до таких банків;
 - г) менша увага центрального банку за господарською діяльністю;
 - д) немає правильної відповіді.
15. Банківський концерн це:
- а) об'єднання, що виникає шляхом повного злиття декількох банків і супроводжується єдиним управлінням ними;
 - б) угода, що обмежує самостійність окремих банків і вільну конкуренцію між ними шляхом узгодження і встановлення одноманітних процентних ставок;

- в) об'єднання багатьох банків, формально які зберігають самостійність, але ще перебувають під фінансовим контролем одного великого банку, який викупує контрольні пакети їх акцій;
- г) угода між декількома банками для сумісного проведення великих фінансових операцій; д) немає правильної відповіді.
16. Виділяють такі основні принципи побудови організаційної структури банку:
- а) консорціумний принцип; б) універсальний принцип;
- в) сегментований принцип; г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.
17. Іпотечний банк це:
- а) банк, основна діяльність якого полягає проведенні депозитних операцій та кредитуванні населення;
- б) банк, що є членом розрахункової плати та здійснює придбання і реалізацію цінних паперів;
- в) банк, що проводить операції з кредитування венчурного капіталу;
- г) банк, основною діяльністю якого є операції з акціями;
- д) немає правильної відповіді.
18. Усі операції комерційних банків за функціональним призначенням поділяють на такі групи:
- а) універсальні; б) спеціалізовані;
- в) функціональні; г) фундаментальні;
- д) немає правильної відповіді.
19. Лізингові операції комерційного банку відносять до:
- а) пасивних операцій; б) активних операцій;
- в) комісійно-посередницьких операцій.
20. За сферою обслуговування комерційні банки поділяються на:
- а) національні; б) регіональні;
- в) універсальні; г) середні;
- д) немає правильної відповіді.
21. Вкладення тимчасово вільних коштів комерційним банком до іншого банку відноситься до:
- а) пасивних операцій; б) активних операцій;
- в) комісійно-посередницьких операцій.
22. Комплекс взаємопов'язаних дій, що здійснюють банки, яким у законодавчому порядку надане право на їх здійснення це:
- а) банківська ліцензія; б) банківська операція;
- в) банківське об'єднання; г) банківське право;
- д) немає правильної відповіді.
23. Яке з названих визначень вважається вірним:
- а) банк – це посередник грошового ринку;
- б) банк – це посередник і підприємство;
- в) банк – це посередник кредитного ринку;
- г) банк – це підприємство, що виготовляє гроші;

- д) немає правильної відповіді.
24. До основних функцій комерційних банків можна віднести наступні:
- а) акумулювання тимчасово вільних коштів економічних суб'єктів;
 - б) випуск кредитних грошей;
 - в) надання кредитів фізичним особам;
 - г) немає правильної відповіді.
25. Складовими пасивів комерційного банку є:
- а) власний капітал; б) залучені кошти; в) запозичені кошти;
 - г) готівка в касі; д) немає правильної відповіді.
26. До організаційно-правових принципів діяльності комерційних банків можна віднести:
- а) принцип дотримання банківської таємниці;
 - б) повна економічна самостійність; в) принцип колегіальності;
 - г) побудова взаємовідносин з клієнтами на ринкових засадах;
 - д) немає правильної відповіді.
27. Для банківських операцій характерні такі риси:
- а) об'єктом банківських операцій є матеріальні цінності;
 - б) всі банківські операції здійснюються з метою отримання прибутку;
 - в) не всі банківські операції здійснюються з метою отримання прибутку;
 - г) банківські операції здійснюються за правилами, встановленими центральним банком;
 - д) немає правильної відповіді.
28. Пасивні операції комерційного банку це:
- а) операції, за допомогою яких комерційні банки формують грошові ресурси;
 - б) операції розміщення банківських ресурсів з метою отримання прибутку;
 - в) операції, що здійснюються за дорученням клієнтів за певну плату;
 - г) виключно всі операції, що проводяться комерційним банком з центральним банком;
 - д) немає правильної відповіді.
29. До комісійно-посередницьких операцій комерційного банку відносять:
- а) розрахунково-касові операції;
 - б) залучення депозитів фізичних осіб;
 - в) надання кредитів юридичним особам;
 - г) випуск комерційним банком облігацій;
 - д) немає правильної відповіді.
30. Для універсальної організаційної структури комерційного банку характерним є:
- а) жорсткі обмеження на здійснення певних видів банківських операцій;
 - б) відсутність жорстких обмежень з приводу здійснення операцій комерційного банку;
 - в) обов'язковою структура управління організована на чіткому поділі функцій акумулювання ресурсів і способів їх використання;
 - г) виключно пряме та безпосереднє підпорядкування відділів вищому

- керівництву банку;
д) немає правильної відповіді.

Задачі та виробничі ситуації

1. Розрахувати суму надлишкових резервів комерційних банків (якщо вони існують), скориставшись діючими нормами резервування:

Показник	Сума зобов'язань, млрд. грн.	Фактична сума резервів, млрд. грн.
1. Кошти до запитання у національній валюті	56	2
2. Кошти до запитання в іноземній валюті	21	4
3. Строкові депозити у національній валюті	203	12
4. Короткострокові депозити в іноземній валюті	112	10
5. Довгострокові депозити в іноземній валюті	60	3

2. Банк надав кредит у розмірі 40 тис.грн. на 6 місяців під 27% річних з вільним графіком погашення основного боргу та щомісячною сплатою відсотків і комісії. Комісія за кредитне обслуговування складає 1% від залишку на позичковому рахунку клієнта на кінець місяця. Визначити суму доходів банку від кредитної операції, якщо позичальником через 3 місяці 10 тис. грн. основного боргу повернено.

3. З вкладником укладено депозитний договір на суму 5000 грн. терміном на 6 міс. під 16% річних. Яку суму нарощеного вкладу отримає вкладник по закінченні договору за умови щомісячного нарахування банком складних відсотків ?

Тема 4. ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Питання для контролю

1. Історичні передумови виникнення банківської системи України.
2. Еволюція розвитку банківської системи України.
3. Організаційна структура банківської системи України.
4. Характеристика банківської системи та правові основи її функціонування.
5. Принципи взаємодії складових елементів I і II рівнів банківської системи.
6. Функції банківської системи України.
7. Сучасний стан і тенденції розвитку банківської системи України.
8. Необхідність реформування структури банківської системи України.
9. Умови регулювання банківської системи України.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Банківські реформи та історія розвитку банківської справи в Україні.
2. Банківський сектор як структурний елемент сучасної економіки України.
3. Вплив банківських криз на реальний сектор економіки України.
4. Інтеграція банківської системи України в світову ринкову систему.

Тестові завдання

1. Який з наведених банків засновано першим у Російській імперії:
 - а) Державний дворянський земельний банк;
 - б) Державний комерційний банк; в) Селянський поземельний банк.
2. У якому році створено в Росії Державний комерційний банк:
 - а) у 1803 році; б) у 1812 році; в) у 1817 році; г) у 1831 році;
 - д) немає правильної відповіді.
3. Де було відкрито першу українську контору Державного комерційного банку Росії:
 - а) у Києві; б) у Харкові; в) у Полтаві; г) в Одесі.
4. Коли Державний комерційний банк Росії було реорганізовано у Державний банк:
 - а) у 1838 році; б) у 1860 році; в) у 1876 році; г) у 1893 році;
 - д) немає правильної відповіді.
5. У ХІХ столітті в Чернігові існували відділення таких російських банків:
 - а) Державного дворянського земельного банку;
 - б) Державного банку; в) Селянського поземельного банку;
 - г) Південно-Російського промислового банку;
 - д) усі відповіді вірні.
6. Що було характерним для банківської системи України у період з 1917р. по 1919р.:
 - а) Київську контору Держбанку Росії було перетворено в Український державний банк;
 - б) фінансові та кредитні операції здійснювались через Українську державну скарбницю;
 - в) працювали акціонерні, кооперативні, муніципальні банки;
 - г) було здійснено націоналізацію банків недержавної форми власності.
7. У період з 1919р. по 1921р. для банківської системи України було характерним:
 - а) працювали акціонерні, кооперативні, муніципальні банки;
 - б) було здійснено націоналізацію банків недержавної форми власності;
 - в) Київську контору Держбанку Росії було перетворено в Український державний банк;
 - г) фінансові та кредитні операції здійснювались через Українську державну скарбницю.
8. Яку назву мав центральний банк СРСР:
 - а) Ощадбанк СРСР; б) Держбанк СРСР;
 - в) Центробанк СРСР; г) немає правильної відповіді.
9. Коли в СРСР було проведено кредитну реформу з ліквідацією (або перетворенням в державні) банків, заснованих на недержавній формі власності:
 - а) у період з 1917р. по 1919р. б) з переходом до непу (1921-1930рр.)
 - в) у період з 1930р. по 1932р.
 - г) у період з 1945р. по 1956р.
 - д) немає правильної відповіді.

10. До складу банківської системи СРСР після кредитної реформи входили:
- а) Держбанк СРСР; б) Зовнішторгбанк СРСР;
 - в) Будбанк СРСР; г) усі відповіді вірні.
11. За принципом побудови банківська система України протягом Радянського періоду була:
- а) однорівнева; б) дворівнева; в) трирівнева;
 - г) немає правильної відповіді.
12. Яка дата вважається офіційною датою створення банківської системи України:
- а) 17 жовтня 1989р.; б) 20 березня 1991р.; в) 30 вересня 1990р.;
 - г) немає правильної відповіді.
13. Першим в Україні кооперативним банком був:
- а) Укрінбанк; б) Промбудбанк;
 - в) Чернігівбанк; г) Житлосоцбанк;
 - д) немає правильної відповіді.
14. Першим в Україні комерційним банком був:
- а) Укрінбанк; б) банк «Таврія»;
 - в) Промбудбанк; г) Житлосоцбанк;
 - д) немає правильної відповіді.
15. Що було характерним для першого етапу становлення банківської системи України (у період з 1991р. по 1994р.):
- а) існували лише державні банки;
 - б) існували і державні банки, і комерційні банки;
 - в) відбувалась перереєстрація НБУ комерційних банків;
 - г) банківська система перебувала в стані стагнації;
 - д) проходило акціонування державних банків.
16. Які ознаки характерні для розвитку банківської системи України у період з кінця 1994р. по серпень 1996р.):
- а) спостерігалось масове утворення дрібних “кишенькових банків”;
 - б) значна кількість банків знаходилась у режимі фінансового оздоровлення;
 - в) відбувалась реєстрація банків з іноземним капіталом;
 - г) банківська система перебувала в стані стагнації;
 - д) проходило акціонування державних банків.
17. Що було характерним для розвитку банківської системи України у період з другої половини 1996р. по серпень 2008р.:
- а) відбувалась реєстрація банків з іноземним капіталом;
 - б) значна кількість банків знаходилась у режимі фінансового оздоровлення;
 - в) банківська система нарощувала ресурсну базу;
 - г) зростали обсяги наданих банками кредитів;
 - д) кількість банків значно зменшилась.
18. Що з наведеного притаманно банківській системі України посткризового періоду (друга половина 2008р. – до кінця 2013 року):

- а) відбувається постійне скорочення розміру банківських активів;
 - б) кількісні показники банківської системи майже не змінилися;
 - в) значна кількість банків знаходиться у режимі фінансового оздоровлення;
 - г) призупинено реєстрацію банків з іноземним капіталом;
 - д) наявність значної частки проблемних банківських активів.
19. За принципом побудови банківська система нашої країни є:
- а) універсальною; б) дворівневою;
 - в) ринковою; г) перехідною;
 - д) немає правильної відповіді.
20. За ступенем регламентації банківська система України є:
- а) універсальною; б) спеціалізованою; в) перехідною; г) ринковою;
 - д) немає правильної відповіді.
21. Що з наведеного дозволяє віднести банківську систему України до ринкової банківської системи:
- а) існують банки різних форм власності;
 - б) держава не відповідає за зобов'язаннями банків;
 - в) комерційні банки, навіть державної форми власності, не підзвітні уряду;
 - г) банки є економічно незалежними і несуть відповідальність за результати своєї діяльності;
 - д) усі відповіді вірні.
22. До функцій банківської системи України не мають відношення:
- а) розподільча; б) стимулююча;
 - в) емісійна; г) трансформаційна;
 - д) стабілізаційна.
23. Якщо банки мобілізують вільні кошти і передають їх різним суб'єктам, змінюючи на ринку характер грошового капіталу за розмірами, термінами, ризиками, вони виконують:
- а) розподільчу функцію; б) стимулюючу функцію;
 - в) емісійну функцію; г) трансформаційну функцію;
 - д) немає правильної відповіді.
24. Яка з функцій банківської системи найбільш суттєво впливає на стримування (або зростання) темпів інфляції в Україні:
- а) емісійна; б) трансформаційна; в) стабілізаційна;
 - г) немає правильної відповіді.
25. Яким чином реалізується стабілізаційна функція банківської системи України:
- а) прийняттям низки законів та нормативних актів, що регламентують діяльність усіх ланок банківської системи;
 - б) через регулювання обсягів грошової маси;
 - в) шляхом випуску кредитних платіжних інструментів;
 - г) здійсненням контролю та нагляду за діяльністю банків з боку НБУ.
26. Що з наведеного є головним завданням НБУ як центрального банку:
- а) регулювання діяльності банківської системи;

- б) емісія банкнот і монет;
 - в) забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
 - г) обслуговування державного боргу;
 - д) рефінансування комерційних банків.
27. Дворівневий принцип побудови банківської системи ґрунтується на організації відносин між банківськими установами
- а) лише по горизонталі;
 - б) як по горизонталі, так і по вертикалі;
 - в) лише по вертикалі;
 - г) немає правильної відповіді.
28. Якими документами було закладено правові основи банківської системи України:
- а) Законом України “Про Національний банк України”;
 - б) Декларацією “Про державний суверенітет України”;
 - в) Законом УРСР “Про економічну самостійність Української РСР”;
 - г) Законом України “Про банки і банківську діяльність”;
 - д) усі відповіді вірні.
29. Які з наведених законодавчих актів регламентують діяльність банківської системи України на поточний момент:
- а) Закон України “Про Національний банк України”;
 - б) Закон України “Про банки і банківську діяльність”;
 - в) Конституція України;
 - г) Закон України “Про акціонерні товариства”;
 - д) усі відповіді вірні.
30. Закон України “Про Національний банк України” було прийнято:
- а) у 1991 р.; б) у 1996 р.; в) у 1999 р.; г) у 2001 р.

Задачі та виробничі ситуації

1. Розрахувати суму обов’язкових та надлишкових резервів комерційних банків:

Показник	Сума зобов’язань, млрд. грн.	Норма резервування, %
1. Кошти до запитання у національній валюті	60	6,5
2. Кошти до запитання в іноземній валюті	21	6,5
3. Строкові депозити у національній валюті	212	3
4. Короткострокові депозити в іноземній валюті	110	3
5. Довгострокові депозити в іноземній валюті	58	3
6. Залишок коштів на коррахунках в НБУ	30	-

2. Грошова маса характеризується такими показниками (млрд.грн.): M0 – 226; M1 – 371; M2 – 524. Обсяг ВВП – 1495 млрд.грн. Визначити швидкість обороту грошей у загальному та платіжному обороті.

3. Банк залучає депозити строком на 6 місяців за ставкою 18% річних з щомісячною сплатою відсотків. Визначити: а) суму процентних виплат на вклад 8000 грн. за умови нарахування простих відсотків; б) суму наращеного

вкладу за умови нарахування складних відсотків.

4. Банк надав кредит терміном на 6 місяців під 26% річних зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням основного боргу наприкінці строку кредитування. Через 4 місяці ставку за кредит було знижено на 2% у зв'язку зі зниженням облікової ставки НБУ. Визначити суму доходів банку від кредитної операції, якщо в останній день дії договору від позичальника надійшли кошти в сумі 51 тис.грн.

Тема 5. ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Питання для контролю

1. Статус НБУ та його роль в банківській системі України.
2. Завдання та функції Національного банку України.
3. Основні напрями діяльності та операції НБУ.
4. Фінансові основи діяльності НБУ.
5. Грошово-кредитна політика НБУ, цілі та інструменти реалізації.
6. Процентна політика НБУ.
7. Політика обов'язкових резервних вимог.
8. Політика рефінансування комерційних банків.
9. Операції НБУ на відкритому ринку.
10. Валютна політика та валютне регулювання і контроль.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Наглядові функції НБУ та їх вплив на розвиток банківської системи.
2. Валютна політика НБУ та механізм її реалізації.
3. Роль НБУ в організації міжбанківських розрахунків.
4. Роль НБУ в управлінні золотовалютними резервами країни.
5. Роль НБУ в обслуговуванні державного бюджету та державного боргу.

Тестові завдання

1. На базі якого банку СРСР був створений НБУ?
 - а) Українського республіканського банку державного комерційного промислово-будівельного банку;
 - б) Українського республіканського управління інкасації Держбанку СРСР;
 - в) Українського республіканського банку Держбанку СРСР;
 - г) вірна відповідь відсутня.
2. Хто приймає рішення про призначення та звільнення з посади Голову НБУ?
 - а) Кабінет Міністрів України; б) Президент України;
 - в) Верховна Рада України; г) вірна відповідь відсутня.
3. Ким затверджується кошторис видатків НБУ на рік?
 - а) Верховною Радою України;
 - б) Кабінетом Міністрів України;

- в) Радою НБУ;
 - г) Головою НБУ.
4. Вищим органом управління Національного банку України є:
- а) Рада НБУ;
 - б) Правління НБУ;
 - в) Голова НБУ;
 - г) вірної відповіді немає.
5. Який орган НБУ розробляє основні засади грошово-кредитної політики?
- а) Рада НБУ;
 - б) Правління НБУ;
 - в) Голова НБУ.
6. Організаційна структура НБУ – це:
- а) склад його внутрішніх підрозділів;
 - б) форма взаємодії внутрішніх підрозділів;
 - в) мережа підпорядкованих НБУ установ;
 - г) сукупність підрозділів, схем розподілу між ними функцій, повноважень та обов'язків, а також система взаємовідносин між ними.
7. Який орган здійснює контроль за проведенням грошово-кредитної політики?
- а) Голова НБУ;
 - б) Правління НБУ;
 - в) Рада НБУ;
 - г) вірної відповіді немає.
8. Рефінансування – це операції з надання Національним банком кредитів:
- а) банкам з метою підтримки їх ліквідності;
 - б) юридичним особам для розширення своєї діяльності;
 - в) банкам з метою збільшення їх ресурсної бази;
 - г) уряду на покриття дефіциту бюджету.
9. Які послуги надаються установами НБУ на безоплатній основі?
- а) підкріплення готівкою кас банків;
 - б) купівля та продаж іноземної валюти;
 - в) обслуговування єдиного казначейського рахунку.
10. Диференційовані норми обов'язкового резервування залежать від:
- а) джерела залучення коштів;
 - б) строку зобов'язань;
 - в) валюти зобов'язань;
 - г) суми зобов'язань;
 - д) усі відповіді правильні.
11. Хто визначає обсяги випуску ОВДП, час погашення, розмір номінального доходу, форму та частоту виплат доходу, суму боргу?
- а) Кабінет Міністрів України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Міністерство фінансів України;
 - г) Національний банк України.
12. Розміщення державних ЦП на первинному ринку може відбуватися шляхом проведення:
- а) аукціонів;
 - б) відкритого продажу;
 - в) індивідуального розміщення;
 - г) тендерів.
13. При проведенні торгів з облігаціями на НБУ покладено наступні повноваження:
- а) організація торгів облігаціями;

- б) контроль за надходженням коштів від учасників торгів;
 - в) визначення цінових умов придбання державних боргових зобов'язань;
 - г) переказування коштів до прибуткової частини державного бюджету;
 - д) визначення обсягів випуску облігацій.
14. Який орган державної влади займається управлінням та обслуговуванням державного зовнішнього боргу?
- а) Кабінет Міністрів України;
 - б) Верховна Рада України;
 - в) Міністерство фінансів України;
 - г) Національний банк України.
15. До складу державного зовнішнього боргу входять:
- а) валовий зовнішній борг; б) прямий державний зовнішній борг;
 - в) умовний державний зовнішній борг;
 - г) усі відповіді правильні.
16. До функцій НБУ стосовно обслуговування державного зовнішнього боргу відносяться:
- а) реєстрація всіх іноземних кредитів;
 - б) виконання ролі обслуговуючого банку;
 - в) підготовка графіка платежів з обслуговування боргу;
 - г) купівля-продаж валюти для виконання зовнішніх фінансових зобов'язань держави.
17. Головним органом валютного контролю в Україні є:
- а) Національний банк України; б) Міністерство фінансів України;
 - в) Верховна Рада України; г) Кабінет Міністрів України.
18. До функцій НБУ, як банку банків, відносяться:
- а) погодження статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, у процесі державної реєстрації;
 - б) надання ліцензій та дозволів на здійснення банківських операцій;
 - в) організація і регулювання грошового обігу;
 - г) зберігання та управління золотовалютними резервами;
 - д) регулювання та нагляд за банківською діяльністю
19. Компонентами сучасних золотовалютних резервів є:
- а) золотий запас; б) вільно конвертована валюта;
 - в) власний капітал НБУ; г) резервна позиція в МВФ;
 - д) зобов'язання уряду; е) спеціальні права запозичення.
20. Резервна позиція – це:
- а) частина установчого внеску країни в МВФ;
 - б) внесок країни-учасниці МВФ;
 - в) внесок країни-учасниці МВФ та сума коштів, отриманих в кредит.
21. Пасивний платіжний баланс країни:
- а) призводить до зниження курсу національної грошової одиниці;
 - б) призводить до підвищення курсу національної грошової одиниці;
 - в) не впливає на курс національної грошової одиниці.
22. Якщо в країні існує дефіцит платіжного балансу, то центральний банк:

- а) буде купувати іноземну валюту;
 - б) буде продавати іноземну валюту;
 - в) не буде проводити валютних інтервенцій на валютному ринку.
23. Грошово-кредитна політика НБУ – це:
- а) дії центрального банку, спрямовані на зміну рівня процентної ставки та вартості грошей;
 - б) сукупність заходів центробанку, спрямованих на регулювання грошового обороту та пропозиції (маси) грошей;
 - в) процес створення нових банківських депозитів на основі додаткових резервів, що надійшли ззовні.
24. Якщо НБУ проводить експансійну політику, то він:
- а) збільшує норму обов'язкових резервів;
 - б) не змінює норму обов'язкових резервів;
 - в) збільшує облікову ставку; г) знижує облікову ставку.
25. Якщо НБУ проводить рестрикційну політику, то він:
- а) збільшує норму обов'язкових резервів;
 - б) зменшує норму обов'язкових резервів;
 - в) збільшує облікову ставку; г) зменшує облікову ставку.
26. Рестрикційна грошово-кредитна політика передбачає:
- а) розширення масштабів кредитування;
 - б) послаблення контролю за збільшенням кількості грошей в обігу;
 - в) встановлення лімітів облікових операцій;
 - г) вірна відповідь відсутня.
27. Який із інструментів грошово-кредитної політики вважається найгнучкішим:
- а) встановлення норми обов'язкових резервів;
 - б) процентна політика;
 - в) політика рефінансування комерційних банків;
 - г) операції центрального банку на відкритому ринку;
 - д) валютно-курсова політика.
28. Якщо попит на валютному ринку на іноземну валюту, яка є базовою для визначення курсу національної валюти, перевищує пропозицію, це:
- а) призводить до збільшення курсу національної валюти;
 - б) призводить до зменшення курсу національної валюти;
 - в) ніяк не вплине на курс національної валюти;
 - г) вірна відповідь відсутня.
29. До яких наслідків призводить збільшення норми резервних вимог?
- а) збільшення дохідних активів банків; б) зменшення прибутку банків;
 - в) збільшення прибутку банків; г) зменшення дохідних активів банків.
30. До яких наслідків призводить зменшення норми резервних вимог?
- а) збільшення прибутку банків; б) зменшення прибутку банків;
 - в) збільшення грошової маси; г) зменшення грошової маси.

Задачі та виробничі ситуації

1. Обчислити грошові агрегати та загальний обсяг грошової маси:

Показник	Сума, млрд.грн.
1. Готівка на руках у населення	61
2. Готівка в касах підприємств і організацій	172
3. Готівка в касах комерційних банків	84
4. Кошти до запитання в комерційних банках	158
5. Кошти на строкових депозитних рахунках	312

2. Банк має таку інформацію: розмір кредиту – 24 тис.грн., термін позички – 6 місяців, річна ставка простого процента – 28. Визначити розмір боргу (разом із процентами) на кінець строку, якщо згідно умов договору через три місяці 10 тис.грн. основного боргу повернено.

3. Вклад в сумі 5 тис.грн. розміщено в банку на півроку зі щомісячним нарахуванням складних відсотків за номінальною ставкою 16% річних. Визначити реальний дохід вкладника, якщо очікуваний щомісячний рівень інфляції складає 1%.

4. Банк нараховує складні відсотки на вклади раз у півроку за ставкою 24% річних. Визначити суму, що треба внести до банку, щоб через 2 роки отримати 10 тис.грн.

Тема 6. ДІЯЛЬНІСТЬ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Питання для контролю

1. Сутність комерційного банку та його роль в економіці України.
2. Принципи діяльності та функції комерційних банків.
3. Види комерційних банків в Україні.
4. Організаційна та функціональна структура комерційного банку.
5. Пасивні операції комерційних банків та їх загальна характеристика.
6. Активні банківські операції та їх загальна характеристика.
7. Комісійно-посередницькі операції та послуги комерційних банків.
8. Нормативні вимоги до здійснення банківських операцій в Україні.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Ринок банківських продуктів та послуг в Україні.
2. Комерційні банки України на ринку цінних паперів.
3. Конкуреноспроможність банків України в сучасних умовах.
4. Організація готівкових та безготівкових розрахунків комерційних банків.
5. Розвиток електронних банківських послуг населенню в Україні.

Тестові завдання

1. Яке з названих визначень вважається вірним:
 - а) банк – це посередник грошового ринку;
 - б) банк – це посередник і підприємство;
 - в) банк – це підприємство, що виготовляє гроші;

- г) немає правильної відповіді.
2. Що з наведеного не має відношення до функцій комерційних банків:
- а) посередництво в кредитуванні;
 - б) надання широкого кола банківських послуг;
 - в) посередництво в платежах; г) створення депозитних грошей;
 - д) отримання максимального прибутку.
3. Який з принципів банківської діяльності неможливо відобразити в документах і балансі банку:
- а) правовий режим здійснення банківської діяльності;
 - б) договірний характер відносин між банком та клієнтами;
 - в) принципі взаємної зацікавленості;
 - г) принцип “дешевше купити – дорожче продати”.
4. За формою власності комерційні банки можуть бути:
- а) універсальними; б) державними;
 - в) приватними; г) кооперативними;
 - д) міжнародними.
5. Залежно від території діяльності комерційні банки бувають:
- а) міжнародними; б) універсальними;
 - в) регіональними; г) багатofilійними; д) великими.
6. Банки, що обмежують свою діяльність вузьким колом операцій або обслуговують окремі галузі економіки, є:
- а) безфілійними; б) малими;
 - в) спеціалізованими; г) середніми.
7. До державних банків в Україні відносяться:
- а) Укрсоцбанк; б) Укрексімбанк;
 - в) Ощадбанк; г) Промінвестбанк.
8. Згідно з класифікацією НБУ банки в Україні поділяють на:
- а) шість груп; б) п'ять груп; в) три групи;
 - г) немає правильної відповіді.
9. Яких банків в Україні найбільша кількість (за розміром активів):
- а) великих; б) середніх; в) малих;
 - г) немає правильної відповіді.
10. Згідно з діючим законодавством України банк набуває статусу спеціалізованого у разі, якщо:
- а) більше 50% його активів є активами одного типу;
 - б) більше 50% його пасивів є пасивами одного типу;
 - в) банк обслуговує клієнтів лише однієї галузі;
 - г) банк надає обмежене коло послуг.
11. Згідно з діючим законодавством України банк набуває статусу спеціалізованого ощадного банку у разі, якщо:
- а) більше 50% його активів є активами одного типу;
 - б) більше 50% його пасивів є вкладками фізичних осіб;
 - в) банк обслуговує клієнтів лише однієї галузі;
 - г) банк надає обмежене коло послуг.

12. Учасниками комерційних банків не можуть бути:
- а) благодійні організації;
 - б) юридичні особи-нерезиденти;
 - в) інститути спільного інвестування;
 - г) фізичні особи-резиденти.
13. Який з етапів державної реєстрації комерційного банку є початковим:
- а) формування організаційної структури майбутнього банку;
 - б) формування пакету документів для ліцензування банку;
 - в) погодження з НБУ статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність;
 - г) внесення юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, до Єдиного державного реєстру.
14. Другим етапом державної реєстрації комерційного банку є:
- а) внесення юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, до Єдиного державного реєстру;
 - б) формування організаційної структури майбутнього банку;
 - в) погодження з НБУ статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність;
 - г) внесення юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, до Державного реєстру банків.
15. За яких умов юридична особа, що має намір здійснювати банківську діяльність, стає комерційним банком:
- а) дану юридичну особу внесено до Єдиного державного реєстру;
 - б) статут даної юридичної особи погоджено з НБУ;
 - в) НБУ прийнято рішення про надання банківської ліцензії даній юридичній особі;
 - г) дану юридичну особу внесено до Державного реєстру банків.
 - д) усі відповіді вірні.
16. Які з наведених документів мають бути подані до НБУ для погодження статуту юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність:
- а) копія свідоцтва про державну реєстрацію; б) статут банку;
 - в) документи, що засвідчують повну сплату засновниками внесків до статутного капіталу;
 - г) бізнес-план на три роки, складений згідно з вимогами, встановленими НБУ;
 - д) копію платіжного документа про внесення плати за видачу банківської ліцензії.
17. Які існують мінімальні вимоги до розміру статутного фонду новоствореного банку в Україні:
- а) 500 млн.грн.; б) 120 млн.грн. в) 100 млн.грн.;
 - г) немає правильної відповіді.
18. Що з наведеного не входить до пакету документів для отримання банківської ліцензії:
- а) копія свідоцтва про державну реєстрацію;

б) копія статуту банку;
в) документи про фінансовий стан засновників;
г) бізнес-план на три роки, складений згідно з вимогами, встановленими НБУ;

д) копію платіжного документа про внесення плати за видачу банківської ліцензії.

19. Найвищим органом управління банку є:

- а) спостережна рада банку;
- б) загальні збори акціонерів;
- в) правління банку;
- г) ревізійний комітет банку;
- д) немає правильної відповіді.

20. До основних функцій спостережної ради банку входять:

- а) призначення та звільнення з посади голови та членів правління банку;
- б) контроль за діяльністю правління банку;
- в) встановлення порядку проведення ревізій;
- г) інші функції, делеговані загальними зборами акціонерів;
- д) усі відповіді вірні.

21. Виконавчим органом, який здійснює управління діяльністю банку та несе відповідальність за результати роботи установи:

- а) спостережна рада банку;
- б) комітет з управління активами і пасивами банку;
- в) правління банку; г) бюджетний комітет банку;
- д) немає правильної відповіді.

22. Голова правління банку може входити до складу:

- а) ревізійного комітету; б) спостережної ради банку;
- в) кредитного комітету банку;
- г) усі відповіді вірні.

23. Що з наведеного можна віднести до функціональних підрозділів комерційного банку:

- а) кредитний департамент;
- б) підрозділ з обслуговування вкладів населення;
- в) відділ інкасації; г) відділ маркетингу; д) юридичний відділ.

24. Який з допоміжних підрозділів комерційні банки не мають права створювати згідно з вимогами діючого законодавства:

- а) службу безпеки банку; б) службу внутрішнього аудиту;
- в) службу озброєної охорони банку;
- г) службу автоматизації банківської діяльності;
- д) немає правильної відповіді.

25. Які з банківських операцій відносяться до базових:

- а) емісія власних цінних паперів;
- б) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
- в) операції з валютними цінностями;
- г) відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-

- кореспондентів;
 д) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
26. Який з документів надає право банку здійснювати базові операції:
 а) письмовий дозвіл НБУ;
 б) ліцензія на здійснення окремих банківських операцій;
 в) банківська ліцензія; г) немає правильної відповіді.
27. Які з наведених операцій банки здійснюють на підставі ліцензії на здійснення окремих банківських операцій:
 а) емісія власних цінних паперів;
 б) перевезення валютних цінностей та інкасація коштів;
 в) приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;
 г) лізинг; д) факторинг.
28. Для здійснення яких операцій банку необхідно отримати письмовий дозвіл НБУ:
 а) розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик;
 б) перевезення валютних цінностей та інкасація коштів;
 в) довірче управління коштами та цінними паперами клієнтів;
 г) операції з банківськими платіжними картками;
 д) усі відповіді вірні.

Задачі та виробничі ситуації

1. Розрахувати суму нових грошей, що може бути створена банківською системою з урахуванням грошової мультиплікації, якщо НБУ знизить норму обов'язкового резервування для зобов'язань п.2 та п.4 на 1%:

Показник	Сума зобов'язань, млрд. грн.	Норма резервування, %
1. Кошти до запитання у національній валюті	62	6,5
2. Кошти до запитання в іноземній валюті	24	6,5
3. Строкові депозити у національній валюті	237	3
4. Короткострокові депозити в іноземній валюті	120	3
5. Довгострокові депозити в іноземній валюті	64	3

2. Обсяг ВВП становить 1645 млрд.грн. На початок року грошова маса (за агрегатом M2) складала 614 млрд.грн., на кінець року – 686 млрд.грн. Визначити середню швидкість обігу грошей за рік і середню тривалість їх одного обороту.
3. Підприємство отримало кредит у розмірі 160 тис.грн. терміном на 6 місяців зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням суми основного боргу двома рівними частинами - через 3 місяці і наприкінці строку кредитування. Всі умови договору клієнтом виконано, і в останній день дії договору до банку надійшла сума в 82 тис.грн. Визначити суму доходів банку від даної кредитної операції.
4. Банк пропонує депозитну ставку в 20% за умови щоквартального

нарахування складних відсотків. Яку суму коштів необхідно внести до банку, якщо вкладник планує наростити свій вклад за 1 рік на 1000 грн.?

Тема 7. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Питання для контролю

1. Історичні передумови виникнення та розвитку банківської системи США.
2. Правові основи створення та організаційна структура ФРС.
3. Основні функції та напрями діяльності ФРС.
4. Операції та послуги Федеральної резервної системи США.
5. Основні види комерційних банків США.
6. Функції та операції комерційних банків США.
7. Особливості діяльності комерційних банків США.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Сучасна банківська система США та особливості її розвитку.
2. Роль Світового банку у функціонуванні банківських систем.
3. Сучасні технології визначення рейтингу комерційного банку.
4. Організація нагляду та регулювання діяльності проблемних банків.
5. Розвиток банківських операцій та послуг для населення в США.

Тестові завдання

1. У якій країні було вперше створено центральний банк:
а) в Англії; б) у Швеції; в) у США; г) у Німеччині.
2. Які риси були притаманні банківській системі США у другій половині XVIII століття:
а) в країні був відсутній єдиний монетний двір;
б) здійснювався централізований контроль за випуском та обігом грошей;
в) правом випуску банкнот користувалися всі комерційні банки;
г) правом випуску банкнот користувалися лише національні банки окремих штатів.
3. У якому році створено Перший банк США (First Bank of United States)?
а) у 1761 р.; б) у 1785 р.; в) у 1791 р.; г) у 1815 р.
4. Що з наведеного має відношення до банківського чартеру:
а) реєстраційне свідоцтво банку;
б) договір про перевезення банкнот і монет;
в) договір про морське або повітряне перевезення робітників банку;
г) документ, що поєднує функції банківської установи і ліцензії на здійснення банківських операцій.
5. У якому році створено Другий банк США (Second Bank of the United States):
а) у 1796 р.; б) у 1816 р.; в) у 1825 р.; г) у 1838 р.
6. Які риси були притаманні банківській системі США протягом XIX століття:
а) здійснювався централізований контроль за випуском та обігом грошей;
б) система банкнотної емісії залишалась децентралізованою;

- в) правом випуску банкнот користувалися всі комерційні банки;
 - г) правом випуску банкнот користувалися комерційні банки за умови депонування в офісі контролера штату цінних паперів на суму емісії.
7. У якому році в США було створено Національну комісію з грошового обігу (National Monetary Commission):
- а) у 1903 р.; б) у 1908 р.; в) у 1913 р.; г) у 1921 р.
8. З якою метою було створено Національну комісію з грошового обігу США:
- а) поглиблене вивчення діяльності банківських систем інших розвинених країн;
 - б) фіксація досягнутих результатів у процесі реформування власної банківської системи;
 - в) обмін досвідом США у функціонуванні децентралізованої банківської системи;
 - г) підготовка до створення центрального банку США.
9. У якому році проголошений Федеральний резервний акт США ?
- а) у 1861 р.; б) у 1905 р.; в) у 1913 р.; г) у 1924 р.
10. Які зміни було внесено Федеральним резервним актом США у грошову систему країни:
- а) створено центральний банк – Федеральну резервну систему США;
 - б) затверджено централізований принцип банкотної емісії;
 - в) затверджено децентралізований принцип банкотної емісії;
 - г) введено розширений спектр банківських операцій.
11. До складу ФРС США входять:
- а) 12 федеральних резервних банків (ФРБ);
 - б) всі національні банки;
 - в) Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД);
 - г) Федеральний комітет з операцій на відкритому ринку (ФКОВР);
 - д) усі відповіді вірні.
12. Вищим адміністративним органом управління ФРС є:
- а) Ради директорів федеральних резервних банків;
 - б) Федеральний комітет по операціях на відкритому ринку;
 - в) Рада керуючих;
 - г) Керівники федеральних резервних банків.
13. Яку функцію виконує ФРС, коли Федеральні резервні банки забезпечують Міністерство фінансів США поточними рахунками та обслуговують їх:
- а) емісія грошей; б) банк уряду;
 - в) фінансовий агент держави;
 - г) банк банків.
14. Яку функцію виконує ФРС, коли Федеральні резервні банки продають, переводять та викуповують державні цінні папери:
- а) емісія грошей; б) банк уряду;
 - в) фінансовий агент держави; г) банк банків.
15. Яку функцію виконує ФРС, коли Федеральні резервні банки здійснюють обмін готівкових коштів на безготівкові кошти шляхом списання їх з рахунків

комерційних банків:

- а) емісія грошей; б) банк уряду;
- в) фінансовий агент держави; г) банк банків.

16. Яку функцію виконує ФРС, коли Федеральні резервні банки приймають депозити від комерційних банків та надають їм позики під заставу:

- а) емісія грошей; б) банк уряду;
- в) фінансовий агент держави; г) банк банків.

17. Які основні інструменти монетарної політики використовуються ФРС США:

- а) операції на відкритому ринку; б) дисконтна ставка; в) резервні вимоги;
- г) операції з іноземною валютою; д) усі відповіді вірні.

18. Що з наведеного не має прямого відношення до монетарної політики ФРС США:

- а) обробка чеків; б) послуги щодо здійснення електронних платежів;
- в) операції на відкритому ринку; г) немає правильної відповіді.

19. Скільки банків налічує банківська система США на поточний момент:

- а) біля 12000 банків; б) біля 10600 банків;
- в) біля 7000 банків; г) біля 3000 банків;

20. За юридичним статусом комерційні банки США поділяються на:

- а) акціонерні; б) національні;
- в) штатні (банки штатів); г) депозитні; д) інвестиційні.

21. Залежно від діапазону операцій, що виконуються, комерційні банки США поділяються на:

- а) національні; б) депозитні; в) кредитно-ощадні;
- г) інвестиційні; д) акціонерні.

22. Комерційні банки, що функціонують згідно федеральних законів та в обов'язковому порядку входять у ФРС в якості банків-членів, відносяться до:

- а) національних; б) штатних; в) міжнародних; г) багатонаціональних.

Задачі та виробничі ситуації

1. На підставі наведеної в таблиці інформації розрахуйте грошовий агрегат M2, грошову базу і грошовий мультиплікатор:

Показник	Сума, млн. грн.
Резерви комерційних банків	10830
Агрегат M0	81260
Кошти на поточних рахунках у національній	13760
Строкові валютні заощадження	10920
Строкові депозити у національній валюті	64340
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків	1290

2. Валютний дилер купив 1,5 млн.євро за долари США по курсу USD/EUR = 0.8614. Наприкінці дня він продав євро по курсу EUR/USD = 1.1812. Який буде результат цих угод для дилера ?

3. Вкладник збирається покласти в банк суму 5 тис.грн. з метою отримання через рік 7 тис.грн. Яка процентна ставка може влаштувати вкладника при

умові щоквартального нарахування складних відсотків ?

4. Підприємство отримало кредит в розмірі 10 тис. Доларів США під 16% річних терміном на 2 роки. Умовами договору передбачено, що відсотки по кредиту сплачуються щомісячно, а сума основного боргу погашається двома рівними частинами - через рік і наприкінці строку. Визначити, яким за розміром буде останній платіж позичальника, якщо всі умови договору ним виконуються.

Тема 8. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА АНГЛІЇ

Питання для контролю

1. Становлення та еволюція розвитку банківської системи Англії.
2. Створення Банку Англії та трансформаційні процеси в його структурі.
3. Цілі діяльності та функції Банку Англії.
4. Резервна політика Банку Англії.
5. Регулювання діяльності банків та банківський нагляд.
6. Діяльність комерційних банків Англії.
7. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Історичні аспекти розвитку банківської системи Великої Британії.
2. Особливості здійснення контролю за проблемними банками у світі.
3. Особливості діяльності центральних банків на відкритому ринку.
4. Система страхування депозитів: світовий досвід і вітчизняна практика.

Тестові завдання

1. Банк Англії засновано:
 - а) у 1601 р.; б) у 1654 р.;
 - в) у 1694 р.; г) у 1711 р.
2. Банк Англії заснований як:
 - а) акціонерна компанія; б) державний банк;
 - в) зі змішаною формою власності на капітал;
 - г) немає правильної відповіді.
3. Які особливості притаманні банківському законодавству Англії XVIII ст.:
 - а) заборонялось створювати банки, що складаються більше ніж із шести партнерів;
 - б) було дозволено випускати векселі на пред'явника всім банкам;
 - в) було дозволено надавати короткострокові кредити терміном до 6 місяців;
 - г) заборонялось надавати короткострокові кредити терміном до 6 місяців.
4. Для банківської системи Англії XVIII ст. характерні такі риси:
 - а) було створено значну кількість великих банків;
 - б) виникло багато невеликих банків, що випускали свої банкноти;
 - в) приватні банки отримали право обмінювати свої банкноти на банкноти

- Банку Англії;
- г) приватні банки мали право обмінювати свої банкноти лише на металеві гроші.
5. У якому році в Англії було прийнято новий закон – Акт Роберта Піля:
- а) у 1785 р.; б) у 1793 р.;
в) у 1832 р.; г) у 1844 р.
6. Які зміни було внесено в банківське законодавство з прийняттям Акта Роберта Піля:
- а) комерційним банкам не дозволялось випускати в обіг банкноти;
б) новоствореним банкам заборонялось випускати в обіг банкноти;
в) при злитті існуючих банків 2/3 їх емісійного права передавалося Банку Англії;
г) при об'єднанні існуючих банків їх емісійне право повністю передавалось Банку Англії.
7. Остаточне право грошової емісії перейшло до Банку Англії:
- а) у 1892 р.; б) у 1913 р.; в) у 1921 р.;
г) немає правильної відповіді.
8. Що з наведеного характерно для банківської системи Англії середини ХХ ст.:
- а) завершено тривалий процес формування центрального банку країни;
б) банківська система за принципом побудови стала дворівневою;
в) емісійну функцію продовжували виконувати всі банки країни;
г) банкноти Банку Англії обмінювались лише на металеві гроші.
9. У якому році Банк Англії було націоналізовано:
- а) у 1921 р.; б) у 1946 р.; в) у 1949 р.; г) у 1954 р.
10. На яких умовах було націоналізовано Банк Англії:
- а) акціонерний капітал банку було передано уряду;
б) акціонерний капітал банку було передано Казначейству;
в) колишні власники отримали компенсацію в сумі номінальної вартості їх акцій;
г) колишні власники отримали компенсацію, що за сумою в 4 рази перевищувала номінальну вартість акцій.
11. Що з наведеного не є характерним для сучасної банківської системи Англії:
- а) банківська система має добре розвинуту інфраструктуру;
б) у Лондоні працює більше іноземних банків, ніж англійських;
в) англійська банківська система має саму розвинену у світі мережу закордонних філій;
г) Банк Англії є підпорядкованим уряду.
12. Банк Англії, як емісійний центр, здійснює монопольний випуск банкнот в розмірі:
- а) за власним рішенням; б) що узгоджується лише з казначейством;
в) що обумовлюється казначейством і затверджується парламентом;
г) що затверджується урядом.
13. До забезпечення банкнот в Англії мають відношення:

- а) державні облігації; б) казначейські векселі;
 - в) векселі банків, що обліковуються центральним банком;
 - г) усі відповіді вірні.
14. Яким чином організовано випуск монет в Англії:
- а) монети випускаються Королівським монетним двором від імені Казначейства;
 - б) випуск монет контролюється Банком Англії;
 - в) випуск монет не входить до компетенції Банку Англії;
 - г) прибуток від випуску монет надходить Банку Англії;
 - д) весь прибуток від випуску монет надходить уряду.
15. Які форми фінансування бюджету за участю центрального банку використовуються в Англії:
- а) короткострокове пряме фінансування дефіциту бюджету Банком Англії як банком уряду;
 - б) випуск Банком Англії казначейських векселів та продаж їх з дисконтом;
 - в) розміщення на ринку Банком Англії випущених урядом облігацій;
 - г) залучення Банком Англії валютних кредитів, у тому числі і від МВФ;
 - д) усі відповіді вірні.
16. Характерними ознаками урядових цінних паперів є:
- а) високоризиковані; б) короткострокові;
 - в) довгострокові; г) високонадійні.
17. Що з наведеного має відношення до функції Банку Англії як банку банків:
- а) обслуговує поточні та резервні рахунки комерційних банків;
 - б) випускає та продає казначейські векселі;
 - в) приймає та зберігає поточні і строкові депозити банків;
 - г) залучає валютні кредити від МВФ.
18. Нагляд за банківською діяльністю Банк Англії реалізує через:
- а) пряме втручання в банківську діяльність;
 - б) вимоги до розміру статутного капіталу для виходу банків на ринок банківських послуг;
 - в) встановлення для банків економічних нормативів і норм діяльності;
 - г) проведення інспекційних перевірок Банком Англії.
19. Які основні інструменти використовує Банк Англії, здійснюючи монетарну політику:
- а) процентна політика; б) резервна політика;
 - в) валютний курс; г) усі відповіді вірні.
20. Для процентної політики Банку Англії не є характерним:
- а) установа відсоткових ставок в короткостроковому періоді;
 - б) установа відсоткових ставок в довгостроковому періоді;
 - в) урахування стану платежів між урядом та комерційними банками;
 - г) негайне оприлюднення рішення щодо відсоткових ставок, прийнятого Банком.
21. Якщо потік платежів із рахунків банків на рахунок уряду перевищує зворотний потік, Банк Англії, здійснюючи процентну політику, має:

- а) знизити відсоткові ставки; б) підвищити відсоткові ставки;
 - в) надати кредит уряду;
 - г) підвищити резервні вимоги для банків.
22. Яким чином Банк Англії впливає на курс національної валюти:
- а) продає фунти стерлінгів за іноземну валюту, коли необхідно стримати падіння курсу;
 - б) купує фунти стерлінгів за іноземну валюту, коли необхідно стримати падіння курсу;
 - в) купує фунти стерлінгів за іноземну валюту, коли необхідно стримати зростання курсу;
 - г) продає фунти стерлінгів за іноземну валюту, коли необхідно стримати зростання курсу.
23. Мінімальні резервні вимоги, що встановлюються Банком Англії:
- а) слугують інструментом для регулювання грошової маси;
 - б) є індивідуальним обмеженням кредитних вкладень для кожного банку;
 - в) мають лише забезпечувати постійний рівень ліквідності комерційних банків;
 - г) є інструментом впливу на величину оборотних фондів банків.
24. Які з комерційних банків Англії можна віднести до спеціалізованих:
- а) фінансові дома; б) банківські холдинги;
 - в) депозитні банки; г) консорціумні банки;
 - д) іноземні банки.
25. Які з комерційних банків Англії можна віднести до універсальних:
- а) фінансові дома; б) клірингові банки;
 - в) банківські холдинги; г) облікові дома;
 - д) міжнародні банки.
26. Фінансові дома – це:
- а) в основному спеціалізовані банки споживчого кредиту;
 - б) формують ресурси за рахунок кредитів банків, депозитів та через облік векселів;
 - в) можуть займатися іншими банківськими операціями, включаючи інвестиційні;
 - г) мають можливість перетворюватися в універсальні банки;
 - д) усі відповіді вірні.
27. Що є особливим у діяльності клірингових банків у порівнянні з іншими банками:
- а) прийняття депозитів та вкладів;
 - б) надання кредитів різним економічним суб'єктам;
 - в) розрахункове обслуговування клієнтів;
 - г) здійснення платежів між банками у межах клірингових угод;
 - д) усі відповіді вірні.
28. Відмінною рисою торговельних банків є:
- а) заборона на прийняття вкладів від населення;
 - б) обмеження щодо операцій з цінними паперами;

в) дозвіл не оприлюднювати детальні відомості про фінансовий стан і про свої операції;

г) заборона на акцептно-кредитні операції.

29. Характерними ознаками банківського холдингу є:

а) це об'єднання банків з іншими фінансовими установами;

б) це об'єднання банків між собою;

в) спектр послуг практично не обмежений;

г) спектр послуг обмежений тільки банківськими операціями.

Задачі та виробничі ситуації

1. Обчислити загальний обсяг грошової маси та оцінити швидкість обігу грошей:

Показник	Сума, млрд.грн.
1. Готівка на руках у населення	51
2. Готівка в касах підприємств і організацій	72
3. Готівка в касах комерційних банків	34
4. Кошти на рахунках в банках	162
5. Валовий внутрішній продукт	824

2. Визначити крос-курси валют (англійського фунта стерлінгів і австралійського долара), якщо долар США слугує валютою котирування для обох валют. $GBP/USD = 1.7812$, $AUD/USD = 0.8275$.

3. Банк надав кредит у розмірі 20 тис. грн. на 3 місяці під 26% річних зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням основного боргу наприкінці терміну дії договору. Визначити: а) плату за кредит при закінченні строку кредитування; б) плату за кредит, якщо було проведено його пролонгацію строком на 1 місяць з підвищенням процентної ставки за кредит на 30% від діючої.

4. Банк залучає депозити строком на 6 місяців за ставкою 12% річних з щомісячною сплатою відсотків. Визначити: а) суму процентних виплат на вклад 1000 євро; б) суму кінцевої виплати за умови нарахування складних відсотків.

Тема 9. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ

Питання для контролю

1. Історія створення та розвитку банківської системи Німеччини.

2. Особливості заснування та структура Німецького федерального банку.

3. Незалежність Федерального банку від уряду.

4. Функції Федерального банку як члена Європейської системи центральних банків.

5. Розподіл функцій між центральним банком та Відомством з нагляду за кредитною справою.

6. Особливості діяльності комерційних банків Німеччини.

7. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Основи організації та еволюція банківської системи Німеччини.
2. Призначення та роль Європейського банку реконструкції та розвитку.
3. Тенденції розвитку Європейської банківської системи.
4. Роль державного регулювання у подоланні банківських криз.
5. Роль комерційних банків у розвитку економіки в сучасних умовах.

Тестові завдання

1. Для грошової системи Німеччини середини ХІХ ст. було характерним:
 - а) наявність єдиної грошової системи;
 - б) різноманітні види грошових систем;
 - в) присутність різних грошових одиниць;
 - г) єдина грошова одиниця.
2. Що з наведеного не має відношення до грошових одиниць Німеччини середини ХІХ ст.:
 - а) фридрихсдори; б) луїдори; в) пистолі; г) рейхсмарки; д) дукати.
3. У якому році було створено центральний банк Німеччини – Рейхсбанк:
 - а) у 1852 р.; б) у 1863 р.; в) у 1876 р.; г) у 1884 р.
4. Які особливості притаманні грошовій системі Німеччини під час Першої світової війни (1914р.):
 - а) скасовано золотомонетний стандарт;
 - б) припинено розмін на золото банкнот Рейхсбанку;
 - в) активно використовувалась паперово-грошова емісія;
 - г) усі відповіді вірні.
5. При проведенні у 1924 році грошової реформи нова рейхсмарка обмінювалась:
 - а) на 1 тис. старих марок; б) на 1 млн. старих марок;
 - в) на 1 млрд. старих марок; г) на 1 трлн. старих марок;
 - д) немає правильної відповіді.
6. У період світової кризи (1929-1933 р.) для грошової системи Німеччини було характерним:
 - а) поновлення золотодевизного стандарту;
 - б) установлення системи нерозмінних кредитних грошей;
 - в) покриття банкнот Рейхсбанку казначейськими векселями;
 - г) розмін на золото банкнот Рейхсбанку.
7. Що з наведеного характерно для грошової системи Німеччини після Другої світової війни:
 - а) проведення сепаратної грошової реформи,
 - б) економічний поділ Німеччини на дві частини (ФРН і НДР);
 - в) введення золотодоларового стандарту;
 - г) усі відповіді вірні.
8. Яким чином виник Німецький федеральний банк (НФБ):
 - а) створений директивним шляхом як новий банк;

- б) через реорганізацію Рейхсбанку та злиття його відділень;
 - в) шляхом об'єднання комерційних банків;
 - г) немає правильної відповіді.
9. Які ще назви Німецького федерального банку можуть офіційно використовуватись:
- а) Дойче Бундесбанк; б) Рейхсбанк;
 - в) Бундесбанк; г) Дойчебанк.
10. Що з наведеного є характерним для другого рівня сучасної банківської системи Німеччини:
- а) багато державних банків з особливими завданнями;
 - б) широко розповсюджені ощадні каси;
 - в) посилились процеси концентрації та спеціалізації банківського капіталу;
 - г) усі відповіді вірні.
11. До складу Німецького федерального банку входять:
- а) центральне управління банку;
 - б) дев'ять центральних банків земель;
 - в) дванадцять центральних банків земель;
 - г) 182 відділення в найбільш великих населених пунктах;
 - д) дванадцять відділень за кордоном.
12. Як самий незалежний центральний банк у світі НФБ:
- а) не зобов'язаний підтримувати загальну економічну політику уряду;
 - б) зобов'язаний підтримувати загальну економічну політику уряду, але тільки за умови виконання своїх завдань;
 - в) не залежить від вказівок уряду під час виконання своїх повноважень;
 - г) залежить від вказівок уряду під час виконання своїх повноважень.
13. До органів управління НФБ входять:
- а) Рада центральних банків; б) Рада директорів;
 - в) Правління центральних банків земель; г) усі відповіді вірні.
14. До компетенції Ради центральних банків НФБ входить:
- а) визначення грошово-кредитної політики банку;
 - б) адміністративне управління центральними банками земель;
 - в) випуск загальних директив для ведення справ та управління банком;
 - г) здійснення операцій на відкритому ринку.
15. Рада директорів Бундесбанку відповідає за:
- а) виконання рішень Ради центральних банків;
 - б) визначення грошово-кредитної політики банку;
 - в) адміністративне управління центральними банками земель повністю;
 - г) адміністративне управління центральними банками земель за винятком питань, що знаходяться в компетенції Правлінь цих банків.
16. Завданнями Правління центральних банків земель є:
- а) визначення грошово-кредитної політики банку;
 - б) адміністративне управління центральним банком землі;
 - в) забезпечення виконання функцій центрального банку в своєму регіоні;
 - г) випуск нормативних актів для управління Бундесбанком.

17. Головним завданням НФБ є:
- а) забезпечення стабільності грошової одиниці;
 - б) обслуговування рахунків уряду;
 - в) установлення резервних вимог для банків;
 - г) здійснення валютної політики.
18. До основних функцій Бундесбанку відносяться:
- а) емісійна функція; б) функція банку уряду; в) функція банку банків;
 - г) здійснення монетарної політики; д) усі відповіді вірні.
19. Які з наведених інструментів не використовуються НФБ при проведенні монетарної політики:
- а) процентна політика; б) операції РЕПО;
 - в) установлення резервних вимог для банків;
 - г) пряме обмеження кредитних операцій для банків.
20. Що є не характерним для НФБ при виконанні ним функції банку банків:
- а) здійснення розрахункового та кредитного обслуговування банків;
 - б) проведення операцій РЕПО з банками;
 - в) здійснення всіх функцій нагляду за банківською системою;
 - г) здійснення окремих функцій нагляду за банками разом з Відомством з нагляду за кредитною справою.
21. Які особливості притаманні діяльності НФБ у зв'язку з утворенням Європейського центрального банку (ЄЦБ):
- а) НФБ має найбільшу частку в капіталі ЄЦБ;
 - б) НФБ використовує частину переданих національними банками валютних резервів для виконання їх зобов'язань по відношенню до міжнародних організацій;
 - в) НФБ має забезпечувати узгоджену валютну та грошову політику в рамках Європейського валютного союзу;
 - г) усі відповіді вірні.
22. На які дві групи можна поділити комерційні банки Німеччини залежно від виду діяльності:
- а) державні та приватні; б) універсальні та спеціалізовані;
 - в) провінційні та міські; г) іпотечні та ощадні;
 - д) немає правильної відповіді.
23. Які з комерційних банків Німеччини можна віднести до універсальних:
- а) grosbanki; б) іпотечні банки; в) провінційні банки;
 - г) приватні банкірські доми; д) місцеві кооперативні банки.
24. Які з комерційних банків Німеччини відносяться до спеціалізованих:
- а) grosbanki; б) банки з особливими завданнями;
 - в) іпотечні банки; г) провінційні банки; д) ощадні каси.
25. До grosbanki в Німеччині відносяться такі банки:
- а) Дойчебанк; б) Дрезднербанк; в) Комерцбанк;
 - г) усі відповіді вірні.
26. Приватні банкірські доми – це:

- а) банки, які проводять операції по комерційному обслуговуванню вибраного кола клієнтів;
- б) кредитні банки, що обслуговують широке коло клієнтів;
- в) депозитні банки, що обслуговують населення;
- г) центри обслуговування фінансової олігархії, що тісно пов'язана з іноземним капіталом.

27. Що з наведеного є характерним для діяльності банків з особливими завданнями:

- а) це державні банки;
- б) були створені з метою надання допомоги приватному сектору з боку держави;
- в) спеціалізується на забезпеченні певних галузей економіки середньо- та довгостроковими кредитами;
- г) усі відповіді вірні.

28. Характерними ознаками ощадних кас у Німеччині є:

- а) майже всі ощадкаси є приватними;
- б) майже всі ощадкаси є державними;
- в) у пасивах ощадкас відсутній акціонерний капітал;
- г) ощадкаси не займаються залученням вкладів населення;
- д) гарантії за вкладами в ощадкаси надають місцеві органи влади.

29. Німецька жироцентрально - це:

- а) місцевий кооперативний банк;
- б) приватний банкірський дім;
- в) провінційний вексельний банк;
- г) центральний банк ощадних кас землі.

30. Що є особливим у діяльності місцевих кооперативних банків Німеччини:

- а) ці банки є автономними фінансовими установами;
- б) їх діяльність регулюється кооперативним та банківським законодавством;

в) можуть виконувати звичайні банківські операції;

- г) можуть надавати небанківські послуги;
- д) усі відповіді вірні.

Задачі та виробничі ситуації

1. Обчислити грошову базу, агрегат МЗ (пропозицію грошей) та грошовий мультиплікатор:

Показник	Сума, млрд.грн.
1. Резерви комерційних банків	57
2. Агрегат М0	65
3. Агрегат М1	124
4. Кошти на строкових депозитних рахунках	205
5. Кошти клієнтів за трастовими операціями	12

2. Визначити крос-курси валют (євро і швейцарського франка), якщо долар США слугує базою котирування для обох валют. $USD/EUR = 0.8905$, $USD/CHF = 0.9045$.

3. Банк надав кредит у розмірі 50 тис. грн. на 6 місяців під 28% річних з вільним графіком погашення основного боргу та щомісячною сплатою

відсотків і комісії. Комісія за кредитне обслуговування складає 1% від залишку на позичковому рахунку клієнта на кінець місяця. Визначити суму доходів банку від кредитної операції, якщо позичальником через 3 місяці 20 тис. грн. основного боргу повернено.

4. Вкладник звернувся до банку з метою збільшення власних заощаджень за 2 роки в 1,5 разів. Яка депозитна ставка влаштує вкладника за умови щомісячного нарахування банком складних відсотків ?

Тема 10. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА РОСІЇ

Питання для контролю

1. Історичний розвиток та етапи реформування банківської системи Росії.
2. Правові основи створення та організаційна структура Банку Росії.
3. Завдання та функції Банку Росії.
4. Регулювання банківської діяльності та банківський нагляд.
5. Грошово-кредитна політика Росії.
6. Поточна діяльність та операції Банку Росії.
7. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Банківські реформи та історія розвитку банківської справи в Росії.
2. Банківська система Росії: проблеми і перспективи розвитку.
3. Валютне регулювання та валютний контроль у Росії.
4. Основи грошової емісії та емісійна політика центрального банку Росії.
5. Інфляційні процеси в економіці Росії та їх вплив на банківську систему.

Тестові завдання

1. Якою була банківська система Росії до 60-х років XIX ст.:
 - а) була централізованою;
 - б) перебувала під жорстким контролем держави;
 - в) не мала центрального банку;
 - г) усі відповіді вірні.
2. У якому році було створено Державний банк – зараз центральний банк Росії:
 - а) у 1825 р.; б) у 1860 р.; в) у 1903 р.; г) у 1914 р.
3. Що було характерним для Державного банку Росії кінця XIX ст.:
 - а) банку було надано право самостійної емісії;
 - б) банку не було надано право самостійної емісії;
 - в) банк випускав грошові засоби на вимогу уряду за спеціальними указами;
 - г) банк не залежав від держави.
4. Який з банків сприяв вигідній реалізації земель російських поміщиків і платіжній спроможності селян у їх придбанні:
 - а) Московський комерційний банк;
 - б) Петербурзький міжнародний банк;

- в) Державний дворянський земельний банк;
 - г) Селянський поземельний банк.
5. Який з банків надавав російським дворянам на пільгових умовах іпотечні позики:
- а) Петербурзький міжнародний банк;
 - б) Московський комерційний банк;
 - в) Державний дворянський земельний банк;
 - г) Селянський поземельний банк.
6. Що з наведеного було характерним для банківської системи Росії на початку ХХ століття (до Жовтневої революції):
- а) розвиток промисловості сприяв розвитку потужних комерційних банків;
 - б) відбувалось злиття великих банків і створення могутніх об'єднань;
 - в) було створено декілька сотень дрібних банків;
 - г) усі відповіді вірні.
7. Яким чином було реформовано банківську систему Росії відразу після Жовтневої революції (1917р.):
- а) Державний банк став називатися Народним банком;
 - б) усі комерційні банки було націоналізовано;
 - в) комерційні банки продовжували функціонувати;
 - г) були закриті ощадні каси; д) правильної відповіді немає.
8. Якою була банківська система СРСР після переходу до командно-адміністративної системи управління економікою (1927-1986рр.):
- а) була представлена як «єдиний банк»;
 - б) складалась з центрального банку та багатьох універсальних банків;
 - в) складалась з трьох державних банків (Держбанк, Будбанк і Зовнішторгбанк СРСР);
 - г) немає правильної відповіді.
9. Які перетворення відбулись в банківській системі Росії у зв'язку з переходом до ринкової економіки (1987-1991рр.):
- а) реорганізовано спеціалізовані банки (Будбанк і Зовнішторгбанк СРСР);
 - б) створено нові спеціалізовані банки (Агропромбанк, Промбудбанк, Житлосоцбанк, Зовнішекономбанк, Ощадний банк);
 - в) на законних підставах дозволено створювати комерційні та кооперативні банки;
 - г) усі відповіді вірні.
10. На поточний момент для банківської системи Росії не притаманно:
- а) банківська система Росії є дворівневою;
 - б) перший рівень банківської системи займає Банк Росії (ЦБ РФ, ЦБР);
 - в) другий рівень банківської системи створюють державні та комерційні банки різних видів;
 - г) до другого рівня банківської системи входять кредитні організації, що мають ліцензію на здійснення окремих банківських операцій;
 - д) немає правильної відповіді.
11. За формою власності Банк Росії є:

- а) державним банком; б) акціонерним банком з приватним капіталом;
 - в) банком зі змішаною формою власності; г) немає правильної відповіді.
12. Яким чином проявлено самостійність та незалежність Банку Росії:
- а) він є юридично самостійним;
 - б) банк підзвітний парламенту (Держдумі);
 - в) банк має певну ступінь незалежності від уряду (при виборі інструментів ГКП);
 - г) усі відповіді вірні.
13. До основних завдань Банку Росії, як центрального банку, відносяться:
- а) забезпечення стійкості національної валюти;
 - б) прямий адміністративний вплив на діяльність банківських установ;
 - в) забезпечення безперебійного функціонування системи розрахунків;
 - г) отримання прибутку від здійснення банківських операцій на ринку.
14. Найвищим органом Банку Росії є:
- а) Генеральна банківська рада; б) Національна банківська рада;
 - в) Державна банківська рада; г) Наглядова банківська рада;
 - д) немає правильної відповіді.
15. Загальне керівництво й управління Банком Росії здійснює:
- а) Наглядова банківська рада; б) Правління Банку Росії;
 - в) Рада директорів; г) немає правильної відповіді.
16. Що з наведеного не має відношення до функцій Банку Росії як центрального банку:
- а) обслуговування рахунків уряду;
 - б) кредитування юридичних та фізичних осіб;
 - в) реалізація грошово-кредитної політики;
 - г) випуск в обіг банкнот і монет;
 - д) регулювання та нагляд за діяльністю банків та кредитних організацій.
17. Емісійна функція Банку Росії передбачає:
- а) здійснення розрахункового обслуговування уряду;
 - б) організацію грошового обігу в країні;
 - в) рефінансування комерційних банків; г) емісію банкнот;
 - д) реалізацію грошово-кредитної політики.
18. На Банк Росії, як фінансового агента уряду, покладені обов'язки:
- а) зі зберігання офіційних золотовалютних резервів;
 - б) з обслуговування державного боргу; в) зі здійснення емісії банкнот;
 - г) з організації грошового обігу в країні; д) з кредитування уряду.
19. Функція Банку Росії як банку банків безпосередньо пов'язана із:
- а) емісією банкнот; б) обслуговуванням державного боргу;
 - в) рефінансуванням комерційних банків;
 - г) здійсненням розрахункового обслуговування комерційних банків;
 - д) реалізацією грошово-кредитної політики.
20. Які інструменти не використовуються Банком Росії для реалізації грошово-кредитної політики:
- а) процентна політика; б) обов'язкове резервування;

- в) операції відкритого ринку;
 - г) немає правильної відповіді.
21. Нормативи обов'язкових резервів установлюються Банком Росії:
- а) у процентному співвідношенні до зобов'язань банків;
 - б) у процентному співвідношенні до активів банків;
 - в) не можуть перевищувати 20% зобов'язань банку;
 - г) не можуть перевищувати 10% зобов'язань банку;
22. Які особливості притаманні грошово-кредитній політиці Росії:
- а) ЦБР використовує лише загальні інструменти ГКП;
 - б) ЦБР використовує лише селективні інструменти ГКП;
 - в) ЦБР використовує і загальні, і селективні інструменти ГКП;
 - г) немає правильної відповіді.
23. На які групи можна поділити комерційні банки Росії за належністю капіталу:
- а) банки з державною участю;
 - б) банки з участю іноземного капіталу;
 - в) банки, засновані на приватній власності; г) усі відповіді вірні.
24. Ощадний банк Росії – це банк:
- а) заснований на приватній власності; б) з державною участю;
 - в) більше 60% капіталу якого контролюється Банком Росії;
 - г) більше 50% капіталу якого контролюється Урядом.
25. На які дві групи можна поділити комерційні банки Росії за діапазоном операцій:
- а) державні та приватні; б) універсальні та спеціалізовані;
 - в) іпотечні та інвестиційні; г) немає правильної відповіді.
26. За якими ознаками можна класифікувати спеціалізовані банки Росії:
- а) клієнтська спеціалізація; б) галузева спеціалізація;
 - в) функціональна спеціалізація; г) усі відповіді вірні.
27. Які з наведених російських банків можна вважати банками галузевої спеціалізації:
- а) Ощадний банк; б) Альфа-банк;
 - в) Промбудбанк; г) Россільгоспбанк;
 - д) Газпромбанк.
28. До банків з функціональною спеціалізацією в банківській системі Росії можна віднести:
- а) іпотечні банки; б) інвестиційні банки;
 - в) депозитні банки; г) кооперативні банки;
 - д) універсальні банки.

Задачі та виробничі ситуації

1. На підставі наведеної в таблиці інформації розрахуйте грошовий агрегат M2, грошову базу і грошовий мультиплікатор:

Показник	Сума, млн. грн.
Резерви комерційних банків	16508
Агрегат M0	73620
Кошти на поточних рахунках у національній	32140
Строкові валютні заощадження	25205
Строкові депозити у національній валюті	57430
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків	370

2. Вкладник збирається покласти до банку 10 тис.грн. під 18% річних з метою збільшення власних заощаджень до 12 тис.грн. За який період він може це зробити при умові щоквартального нарахування банком складних відсотків ?

3. Банк надав кредит терміном на 6 місяців під 27% річних зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням основного боргу наприкінці строку кредитування. Через 4 місяці ставку за кредит було знижено на 3% у зв'язку зі зниженням облікової ставки НБУ. Визначити суму доходів банку від кредитної операції, якщо в останній день дії договору від позичальника надійшли кошти в сумі 51 тис. грн.

Тема 11. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ

Питання для контролю

1. Історичні аспекти розвитку банківської системи Франції.
2. Заснування Банку Франції та його організаційна структура.
3. Функції Банку Франції як члена Європейської системи центральних банків.
4. Взаємовідносини Банку Франції з усіма гілками влади країни.
5. Специфічні функції Банку Франції.
6. Діяльність комерційних банків Франції.
7. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Еволюція розвитку банківської системи Франції.
2. Стратегії управління банківською системою в період фінансових криз.
3. Роль банківської системи в організації кредитних відносин в країні.
4. Характерні риси регулювання банківської діяльності Банком Франції.

Тестові завдання

1. Яке відношення мав до грошової системи Франції Королівський банк:
 - а) це перший центральний банк Франції;
 - б) це англійський комерційний банк;
 - в) він не був складовою грошової системи Франції;
 - г) він був складовою грошової системи Франції.
2. У якому році було створено центральний банк – Банк Франції:

- а) у 1782 р.; б) у 1800 р.; в) у 1803 р.; г) у 1814 р.
3. Яким за формою власності був Банк Франції при створенні:
- а) державним банком; б) акціонерним банком;
в) акціонерним приватним банком; г) змішаним банком.
4. Що було характерним для банкнот, випущених Банком Франції у першій половині XIX ст.:
- а) банкноти були законним платіжним засобом;
б) банкноти не були законним платіжним засобом;
в) банкноти обмінювались на золото;
г) банкноти обмінювались на долари.
5. Наскільки розвинутою була мережа структурних підрозділів Банку Франції на початку XX ст.:
- а) за межами столиці взагалі не було філій;
б) за межами столиці було 15 філій;
в) за межами столиці було 100 філій;
г) за межами столиці було більше 250 філій.
6. Коли було націоналізовано Банк Франції:
- а) у 1923 р.; б) у 1936 р.; в) у 1945 р.; г) у 1954 р.
7. Характерними рисами діяльності Банку Франції до 1945 р. були:
- а) Банк виконував функції комерційних банків, обслуговуючи безпосередньо торговельно-промислову клієнтуру;
б) здійснював емісію банкнот не через комерційні банки, а безпосередньо кредитуючи підприємства;
в) втручання Банку у регулювання грошового обігу було менш активним порівняно з центральними банками інших країн;
г) усі відповіді вірні.
8. Які зміни було внесено до Статуту Банку (у 1993 р.):
- а) Банку заборонялось здійснювати емісію банкнот;
б) було встановлено умови контролю за діяльністю Банку з боку уряду;
в) Банк став незалежним у розробці та реалізації ГКП;
г) Банк став повністю залежним від уряду в розробці ГКП.
9. Що є характерним для банківської системи Франції, починаючи з другої половини XX ст.:
- а) банківська система Франції знаходиться у постійних змінах;
б) внесено значні зміни до банківського законодавства;
в) спостерігається концентрація банківського капіталу та укрупнення банків;
г) зняті проблеми негативного впливу трудового законодавства на банківський бізнес;
д) усі відповіді вірні.
10. Головним керівним органом банку Франції є:
- а) Наглядова рада; б) Генеральна рада;
в) Спостережна рада; г) Регентська рада; д) немає правильної відповіді.
11. Хто входить до складу Генеральної ради Банку Франції:

- а) управляючий Банку Франції;
 - б) заступники управляючого Банку Франції;
 - в) представник Державного казначейства;
 - г) представник від службовців Банку Франції; д) усі відповіді вірні.
12. Специфічним для Генеральної ради Банку Франції є:
- а) присутність на засіданнях лише представників Банку Франції;
 - б) присутність на засіданнях аудиторів, що контролюють звітність;
 - в) можливість впливу на рішення Генеральної ради фінансового інспектора – представника уряду;
 - г) у засіданнях Ради не мають право брати участь Прем'єр-міністр Франції;
 - д) немає правильної відповіді.
13. До компетенції Генеральної ради Банку Франції входять:
- а) розгляд загальних питань управління Банком;
 - б) прийняття бюджету Банку;
 - в) складання і затвердження балансового звіту; г) усі відповіді вірні.
14. Завданнями Банку Франції, як центрального банку, є:
- а) підтримання лише грошової стабільності;
 - б) підтримання лише фінансової стабільності;
 - в) підтримання грошової та фінансової стабільності;
 - г) надання банківських послуг державним органам, юридичним і фізичним особам;
 - д) немає правильної відповіді.
15. Що з наведеного не має відношення до функцій Банку Франції:
- а) емісійний центр;
 - б) затвердження змін до банківського законодавства;
 - в) банк держави; г) реалізація монетарної політики.
16. Яка з функцій Банку Франції не є прямою функцією центрального банку:
- а) емісійний центр; б) банк банків;
 - в) комерційний банк; г) реалізація монетарної політики;
 - д) немає правильної відповіді.
17. Що є особливим при здійсненні Банком Франції функції банку банків:
- а) здійснення розрахункового обслуговування банків
 - б) проведення тендерів (аукціонів) для банків, що бажають залучити грошові кошти;
 - в) безпосередній контроль та нагляд за діяльністю банків;
 - г) контроль та координація діяльності трьох органів регулювання банківської системи.
18. Банк Франції, як комерційний банк:
- а) обслуговує клієнтів – юридичних осіб, особливо щодо операцій з цінними паперами;
 - б) веде рахунки фізичних осіб – поточні та з цінними паперами;
 - в) через свої філії може надавати кредити приватним особам;
 - г) надає послуги консультаційного характеру; д) усі відповіді вірні.
19. Які інструменти не використовуються Банком Франції для реалізації

монетарної політики:

- а) процентна політика;
- б) операції відкритого ринку;
- в) обов'язкові резерви;
- г) немає правильної відповіді.

20. Які особливості притаманні монетарній політиці Банку Франції:

- а) може діяти на ринку як центральний банк;
- б) виступає на ринку на рівних правах з іншими банками;
- в) може встановлювати процентні ставки для банків на власний розсуд;
- г) може здійснювати операції за ринковими ставками;
- д) усі відповіді вірні.

21. Політика обов'язкових резервів Банку Франції передбачає встановлення норми обов'язкових резервів:

- а) лише для депозитів;
- б) лише для коштів на поточних рахунках;
- в) для депозитів та коштів на поточних рахунках;
- г) для кредитів, які надаються депозитними банками;
- д) лише для кредитів, які надаються комерційними банками.

22. На які дві групи можна поділити комерційні банки Франції залежно від виду діяльності:

- а) державні та приватні; б) універсальні та спеціалізовані;
- в) провінційні та міські; г) іпотечні та ощадні;
- д) немає правильної відповіді.

23. Які з комерційних банків Франції можна віднести до універсальних:

- а) депозитні банки; б) іпотечні банки; в) ділові банки;
- г) банки взаємного кредиту; д) ощадні каси.

24. Які з комерційних банків Франції відносяться до спеціалізованих:

- а) депозитні банки; б) ділові банки;
- в) банки довгострокового і середньострокового кредиту;
- г) іпотечні банки; д) ощадні каси.

25. Депозитні банки - це:

- а) універсальні комерційні банки, які здійснюють усі види банківських операцій;
- б) спеціалізовані комерційні банки, які лише залучають депозити;
- в) спеціалізовані банки, які проводять кредитування інших банків;
- г) спеціалізовані банки, які здійснюють іпотечне кредитування і перепродаж іпотек.

26. Що з наведеного є характерним для діяльності ділових банків Франції:

- а) вони є універсальними банками;
- б) активно займаються інвестиційними операціями з цінними паперами;
- в) здійснюють постійні інвестиційні вкладення в капітал підприємств;
- г) приймають депозити від компаній, у яких ділові банки володіють не менш ніж 15% акціонерного капіталу;
- д) усі відповіді вірні.

27. Спеціалізовані банки, що проводять кредитування інших банків – це:
- депозитні банки;
 - банки взаємного кредиту;
 - ділові банки;
 - іпотечні банки;
 - кредитні кооперативи.
28. Народними (або популярними) банками у Франції називають:
- кредитні кооперативи;
 - каси муніципального кредиту;
 - іпотечні банки;
 - ощадні каси;
 - немає правильної відповіді.
29. Державні установи комунального характеру, підпорядковані одночасно місцевим префектурам та міністерству фінансів – це:
- кредитні кооперативи;
 - каси муніципального кредиту;
 - іпотечні банки;
 - ощадні каси;
 - немає правильної відповіді.

Задачі та виробничі ситуації

1. На підставі наведеної в таблиці інформації розрахуйте грошовий агрегат M2, грошову базу і грошовий мультиплікатор:

Показник	Сума, млн.грн.
Резерви комерційних банків	19306
Агрегат M0	81607
Кошти на поточних рахунках у національній	37632
Строкові валютні заощадження	19237
Строкові депозити у національній валюті	64564
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків	312

2. Визначити крос-курси валют (євро і швейцарського франка), якщо долар США слугує базою котирування для обох валют. $USD/EUR = 0.8916$, $USD/CHF = 0.9056$.
3. Банк надав кредит терміном на 6 місяців під 27% річних зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням основного боргу наприкінці строку кредитування. Через 4 місяці ставку за кредит було знижено на 3% у зв'язку зі зниженням облікової ставки НБУ. Визначити суму доходів банку від кредитної операції, якщо в останній день дії договору від позичальника надійшли кошти в сумі 51 тис. грн.
4. З вкладником укладено депозитний договір на строк 6 місяців під 12% річних на суму 10 тис.грн. з можливістю і поповнення вкладу, і зняття коштів. Через 3 місяці вклад було поповнено на 2 тис.грн., а ще через 2 місяці – знято 3 тис.грн. Визначити, яку суму відсотків отримає вкладник наприкінці терміну дії договору за умови нарахування банком простих відсотків.

Тема 12. БАНКІВСЬКА СИСТЕМА ЯПОНІЇ

Питання для контролю

- Історичні передумови формування та розвитку банківської системи Японії.
- Центральний банк Японії, правові основи створення та організаційна структура.

3. Напрями діяльності та функції Банку Японії.
4. Особливості проведення грошово-кредитної політики та регулювання діяльності банків.
5. Взаємодія Банку Японії з Міністерством фінансів та Федерацією економічних організацій.
6. Характерні риси діяльності комерційних банків Японії.
7. Основні види комерційних банків, їх функції та операції.

Теми рефератів для індивідуальної роботи

1. Особливості розвитку банківської системи Японії.
2. Ризики у банківській діяльності, їх сутність та способи запобігання.
3. Особливості регулювання та контролю банківської діяльності Банком Японії.
4. Інноваційні процеси в діяльності сучасних банківських систем.
5. Транснаціональні банки та перспективи їх розвитку.

Тестові завдання

1. Які з кредитних інститутів Японії кінця ХІХ ст. можна віднести до напівурядових:
 - а) Валютний банк Йокогами;
 - б) Японський промисловий банк;
 - в) Центральний банк сільського і лісового господарства;
 - г) усі відповіді вірні.
2. На початку ХХ ст. в Японії нараховувалось:
 - а) майже 1 тис. банків; б) майже 2 тис. банків;
 - в) більше 2 тис. банків;
 - г) немає правильної відповіді.
3. Які особливості притаманні банківській системі Японії під час кризи 1927 року:
 - а) був прийнятий новий Закон «Про банки»;
 - б) встановлено вимоги до обов'язкового для банків мінімуму капіталу;
 - в) почався процес злиття та укрупнення невеликих банків;
 - г) усі відповіді вірні.
4. Що було характерним для банківської системи Японії після другої світової війни (1939-1945рр.):
 - а) було створено багато державних банків;
 - б) основні фінансові важелі країни залишалися в руках приватних банків;
 - в) було заборонено створення фінансово-промислових груп;
 - г) ступінь державного контролю за діяльністю банків залишався високим.
5. У якому році було створено центральний банк – Банк Японії:
 - а) у 1882 р.; б) у 1812 р.; в) у 1833 р.; г) у 1874 р.
6. Банк Японії за формою власності є:
 - а) державним банком; б) акціонерним банком;
 - в) акціонерним приватним банком;
 - г) змішаним банком.

7. Основний капітал Банку Японії належить державі:
а) на 100%; б) на 75%; в) на 55%; г) на 40%;
8. Приватні акціонери Банку Японії:
а) беруть участь в управлінні банком;
б) не беруть участі в управлінні банком;
в) мають право гарантовано отримувати дивіденди в розмірі 4%;
г) мають право гарантовано отримувати дивіденди в розмірі 6%.
9. Скільки відділень має Банк Японії в межах країни:
а) 15 філій; б) 25 філій; в) 35 філій; г) 45 філій.
10. У яких з наведених міст Банк Японії має представництва:
а) у Нью-Йорку; б) у Лондоні; в) у Москві; г) у Києві;
д) у Парижі; е) у Франкфурті-на-Майні.
11. Очолює Банк Японії:
а) Наглядова рада; б) Генеральна рада;
в) Спостережна рада; г) Правління банку;
д) немає правильної відповіді.
12. Завданнями Банку Японії, як центрального банку, є:
а) підтримання цінової стабільності;
б) сприяння збалансованому розвитку національної економіки;
в) забезпечення безперебійного функціонування системи розрахунків між кредитними установами;
г) усі відповіді вірні.
13. Яка з функцій Банку Японії не є прямою функцією центрального банку:
а) емісійний центр; б) фінансовий посередник;
в) фінансовий агент уряду; г) банк банків;
д) реалізація монетарної політики.
14. Які інструменти не використовуються Банком Японії для реалізації монетарної політики:
а) процентна політика; б) операції відкритого ринку;
в) установлення резервних вимог;
г) немає правильної відповіді.
15. Які особливості притаманні монетарній політиці Банку Японії:
а) може діяти на ринку як центральний банк;
б) виступає на ринку на рівних правах з іншими банками;
в) може встановлювати процентні ставки для банків на власний розсуд;
г) може здійснювати операції за ринковими ставками;
д) усі відповіді вірні.
16. Для політики обов'язкового резервування в Японії є характерним:
а) політика проводиться Банком Японії на власний розсуд;
б) політика проводиться після затвердження відповідного рішення міністром фінансів;
в) резервна норма встановлюється однаковою за всіма видами валют;
г) пасиви в ієнах нерезидентів та валютні вклади резидентів резервуються на 100%.

17. На які дві групи можна поділити комерційні банки Японії за характером їх діяльності:
- а) державні та приватні; б) універсальні та спеціалізовані;
 - в) регіональні та міські; г) іпотечні та ощадні;
 - д) немає правильної відповіді.
18. Які з комерційних банків Японії можна віднести до універсальних:
- а) міські банки; б) іпотечні банки; в) регіональні банки;
 - г) банки взаємного кредиту; д) іноземні банки.
19. Які з наведених комерційних банків Японії відносяться до спеціалізованих:
- а) ділові банки; б) іноземні банки;
 - в) банки довгострокового кредитування;
 - г) трастові банки; д) ощадні банки.
20. Найбільш потужні банки, які є центром банківської системи Японії – це:
- а) іноземні банки; б) міські банки; в) регіональні банки;
 - г) немає правильної відповіді.
21. Яку частину в обсязі капіталу банківської системи Японії складають філії іноземних банків:
- а) 30%; б) 20%; в) біля 10%; г) біля 1%.
22. До банків галузевої спеціалізації відносяться:
- а) Промисловий банк Японії;
 - б) Японський банк довгострокового кредиту;
 - в) Японський кредитний банк; г) усі відповіді вірні.
23. Напівдержавний Центральний кооперативний банк для сільського і лісового господарства входить до групи:
- а) банків довгострокового кредитування; б) трастових банків;
 - в) кредитних установ малого бізнесу; г) ощадних банків.

Задачі та виробничі ситуації

1. Визначити крос-курси валют (японської ієни і австралійського долара), якщо долар США слугує валютою котирування для обох валют. $JPI/USD = 0.0092$, $AUD/USD = 0.7275$.
2. Підприємство отримало кредит у розмірі 80 тис. грн. терміном на 6 місяців зі щомісячною сплатою відсотків та погашенням суми основного боргу двома рівними частинами - через 3 місяці і наприкінці строку кредитування. Всі умови договору клієнтом виконано, і в останній день дії договору до банку надійшла сума в 41 тис. грн. Визначити суму доходів банку від даної кредитної операції.
3. З вкладником укладено депозитний договір на строк 6 місяців під 20% річних на суму 7 тис.грн. з можливістю поповнення вкладу. Через 2 місяці вклад було поповнено на 2 тис.грн. Визначити нарощену суму вкладу наприкінці терміну дії договору за умови щомісячного нарахування банком складних відсотків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Адамик Б.П. Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 393с.
2. Банківські операції: Підручник / За ред. Мороза А.М. – К.: КНЕУ, 2008. – 608с.
3. Банківські операції: Підручник / За ред. Міщенко В.І., Слов'янської Н.Г. – К.:Знання, 2006. – 727с.
4. Васюренко, О. В., Сидоренко О.М. Банківський нагляд: підручник. – К.: Знання, 2011. – 502с.
5. Гроші та кредит: Підручник / За ред. М.І.Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 602с.
6. Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б.С.Івасіва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 528с.
7. Денисенко М.П. Гроші та кредит у банківській справі: Навч. посібник. – К.: Алерта, 2004. –478с.
8. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Паргин Г.О. Інвестиційний словник. Навч. посібник. – Львів: Бескид-Біт, 2005. – 512с.
9. Закон України «Про Національний банк України».
10. Закон України «Про банки і банківську діяльність».
11. Коваленко В.В. Банківський нагляд: Навчальний посібник. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 262с.
12. Коваленко В.В. Центральний банк і грошово-кредитна політика: навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. – 224с.
13. Мельник П.В., Тарангул Л.Л., Гордей О.Д. Банківські системи зарубіжних країн: підручник. – К.: Алерта, ЦУЛ, 2010. – 586с.
14. Мочерний С. В., Тришак Л. С. Банківська система України: Навч. Посібник. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 289с.
15. Операції комерційних банків: Навчальний посібник / Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В.. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 523с.
16. Петрук О.М. Банківська справа: Навчальний посібник / За ред. проф. Бутинця Ф.Ф. – К.: Кондор, 2004. – 461с.
17. Романишин В., Уманців Ю. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посібник. – К.: Атіка, 2005. – 480с.
18. Центральний банк та грошово-кредитна політика. Підручник / Кол. авт. А.М.Мороз, М.Ф.Пуховкіна, М.І.Савлук та ін.; За ред. д.е.н., проф. А.М.Мороза і к.е.н., доц. М.Ф.Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556с.
19. Череп А.В., Андросова О.Ф. Банківські операції: Навч. посібник – К.: Кондор, 2008. – 410с.
20. Шкарлет С.М., Жарій Я.В. Банківські операції. Навч. посібник. – К.: Дорадо-Друк, 2010. – 384с.

Допоміжна

1. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г.Арбузов, Ю.В.Колобов, В.І.Міщенко, С.В.Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).

2. Енциклопедія банківської справи України / Ред. кол.: В.С.Стельмах та ін. – К.: Молодь: Ін Юре, 2001. – 680с.

3. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Паргин Г.О. Інвестиційний словник. Навч. посібник. – Львів: Бескид-Біт, 2005. – 512с.

4. Bank Financial Management. Course Introduction and Overview / Centre for Financial and Management Studies, SOAS, University of London. – Published 2004, 2006, 2007, revised 2009, 2010 – 38 p.

5. Howells Peter, Bain Keith. The Economics of Money, Banking and Finance. – Pearson Educational Limited, 2002. – 576 p.

6. Robert E.Wright, Vincenzo Quadrini. Money and Banking. – Flat World Knowledge, 2009. – 302 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

3. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/>

4. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/>

5. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/>

6. Official website Board of Governors of the Federal Reserve System [Electron resource]. – Mode of access: <http://www.federalreserve.gov/>.